Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով

ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

4023
4024

281.6
G-40

1890

№ 2001

2010

Printed in Turkey

ՆԱԽՆԱԿԱՆ
ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ

ԸՍՏ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ԳԻՏՍ ՆԱԽԱԿՐԹԱԿԱՆ ԴԱՍՈՒՑ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՅ

Յօրինեալ

Առաջարկութեամբ եւ Վաւերացմամբ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

1890

11056

149
40

Printed in Turkey

ՑԱՐԱԶԱՐԱՆ

Ուղիղ Դաստիարակութեան հիմը՝ կրօնն է։ Եթէ Դաստիարակութիւնը պէտք է իմանկութենէ ընդունուի, առաւել եւս հարկ է որ Կրօնքի սկզբունքները՝ յառաջ քան զամենայն մանկութեան մատաղ սրտերուն մէջ տպաւորուին, որպէսզի մտաց եւ սրտի կրթութիւնը հաստատուն հիման վրայ խարսխուի։

Սակայն տղայոց մտաւոր անդաստանին մէջ Հաւատոյ սուրբ սկզբունքները արդիւնաւոր կերպիւ սերմանելոյ համար, պարտ եւ արժան է ի նկատի ունենալ նոցա դեռաբողբոջ կարողութիւնքը, ու ըստ այնմ ջանալ որ դիւրըմբռնելի, կամ գէթ գոնէ դիւրուսանելի կերպիւ աւանդուին մեր երկնուստոյց Կրօնին այն վեհ ճշմարտութիւնները, որ նոցա ճիշմ սրտերը՝ պիտի զօրացուցեն, դիւրաթեք միտքերը՝ ուղղեն, եւ դեռաբոյս հոգիները՝ բարձրացուցեն աղնիւ զգացմանց վերասլաց խոյանքներով։

Տղայոց համար ամուլ ուսում մի է Քրիստոնէականը՝ երբ հոն չուսանին զոր ինչ կարեւորն է, կամ չուսանին այնպէս ինչպէս որ կարեւորն է։

Պարզ, ամփոփ եւ դիւրուսանելի ոճը (մեթոդը) Քրիստոնէականի ուսումը ոչ միայն կդիւրացունէ տղայոց, այլ մանաւանդ թէ՝ նոցա սրտին եւ մտքին մէջ անջնջելի կտպաւորէ Հաւատոյ այն փրկարար սկզբունքները՝ զորս յետոյ ժամանակը, ընդարձակագոյն ուսողութիւնը, եւ մանաւանդ՝ Ս. Գրոց ընթերցումն եւ որոճումը՝ պիտի բարգաւաճեն եւ պտղաբերեն։

Այս խորհրդածութեամբք՝ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան Կրօնական Ժողովն խնդրեց ի մէնջ գրել մի ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ, որ իւր յստակութեամբը, ամփոփութեամբը եւ ոճոյն ընթացքովը՝ դիւրուսանելի լինի Նախակրթարանի աշակերտացը, բայց իւր համառօտութեանը մէջ՝ պարունակէ զկարեւորագոյն սկզբունս Հաւատոյ եւ Բարոյականի։

Սոյն առաջարկութեան արդիւնքն է ներկայս, զոր Սրբազնագոյն Ժողովն եւ նորուն Ամենապատիւ Սրբազան Նախագահ հաճեցան վաւերացընել, եւ որոշեցին որ ելանէ ի լոյս, եւ աւանդուի յուսումն մանկտւոյն, ի Վարժարանս Ազգիս։

ԸՆԹԱՑՔ ԿՐՕՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ

Ա.

ՆԱԽՆԱԿԱՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ

Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գործոյս Երկրորդ տպագրութեան իրաւունքը Մ. Հ. Արամեանի կպատկանի։ ԽՈՐԻՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Տ. Տ. ՄԱԿԱՐԱՑ Ա.

ՄՐԲԱԶՆԱԿԱՏԱՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԵՒ Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ԵՒ Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Տ. ԽՈՐԵՆԱՑ Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ԱՐԱՄԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ
Զազմազբլար եօզուշու, Յակոբեան խան, Թիւ 13.

Առ Գերապատիւ Տէր

Տ. ԽՈՐԷՆ Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՆԱՐ ՊԷՏ

Գերապատիւ Սրբազան Եղբայր,

Զաշխատասիրեալն առ ի Զէնոջ ընթերցեալ զՆԱԽՆԱԿԱՆ և զԿՐԹԱԿԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆԵԱՆ, որպէս և զընդարձակդ ԴԱՍԱԿԱՆ ԿՐՕՆԱԴԻՏՈՒԹԻՒՆ, աւելորդ վարկանիմ ներբողս յերիւրել աստանօր. քանզի բացայայտ իսկ է թէ երեքին ևս արժանի ծնուդ են երկանց քաջուսումն Հեղինակին, և տպագրութիւն նոցա՝ օգտակար յոյժ ի փառս Հայ Եկեղեցեաց, և յուսումն ուխտի մանկանց Վարժարանաց Ազգիս:

Մնամ Գերապատիւ և Սրբազան
Եղբայրութեանդ

Աղօթակից
Գ. Կ. ՆԵՐՍԷՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի Պատրիարքարանի Հայոց
5 Փետր. 1877

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ԲՆՆԻՉ ՅԱՆՁՆԱԽՄԲԻ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԾՈՂՈՎՈՅՆ

Ըստ առաջարկութեան Ամենապատիւ Պատրիարքի Կ. Պոլսոյ, Տեառն Ներսիսի Սրբազան Արքեպիսկոպոսի Վարժապետեան, ընտրեալ զայս **ՆԱԽՆԱՆԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ**՝ զոր յորինեալ է Գերապատիւ Տ. ԽՈՐԷՆ ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՆԱՐ ՊԷՅ առաջարկութեամբ եւ որոշմամբ կրօնական ժողովոյ Ազգային կեդրոնական Վարչութեան 1875—1876 ամաց, զտաք ամենեւիմբ համաձայն վարդապետութեան եւ աւանդից Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ:

Վասն որոյ եւ առաջարկեմք տպագրութեամբ ի լոյս տալ զսա, իբրեւ օգտակար յոյժ յուսումն մանկանց տղայոց Վարժարանաց Ազգիս:

Ի Կ. Պոլիս. 14 հոկ. 1876.

ՄԱՏԹԷՈՍ ԵՊԻՍԿ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ
Քարոզիչ Ս. Կարապետ Եկեղեցւոյ
Նոր—Քաղի յԻսկիւտար

ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿ. ԱՇՐԲԵԱՆ
Հայր Վանացն Արմաշու

ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ Վ. ՌՈՒԲԻՆԵԱՆ
Քարոզիչ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյն
Ղալաթիոյ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ
Քարոզիչ Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ
Սելամիյէի յԻսկիւտար

ՊՕՂՈՍ Վ. ԹՕԼՏԱՄԵԱՆՑ
Քարոզիչ Ս. Ստեփ. Եկեղ. ի Խասգիւղ

Տ. ՍԱՀԱԿ ՔՀ. Տ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ
Ս. Աստուածածին Եկեղ. ի Միւսգիւղ

Տ. ՅՈՎՀ. ՔԱՀԱՆԱՅ ՀԻՒՆԲԵԱՐՊԷՅԼՆՏԵԱՆ

ՅՈՎՀ. ՊՐ. Տ. Կ. ՏԷՐՈՅԵՆՑ

Առաջիկայ Բրիտոնէականը պատշաճ համարեցանք երեք մասի բաժանել:

Ա. ՀԱՒԱՏԱԼԻՔ. *յորում կաւանդուին այն կրօնական ճշմարտութիւնք՝ որոց պարտիմք հաւատալ, որպէսզի ժառանգեմք զփրկութիւն.*

Բ. ՊԱՐՏԻՔ. *յորում կաւանդուին այն աստուածային Պատուիրանները՝ զորս պարտիմք կատարել, որպէսզի հասանիմք յերջանկութիւն.*

Գ. ՄԻՋՈՑՔ. *յորում կաւանդուին Շնորհաց այն աղբիւրները՝ զորս ետ մեզ Աստուած, որպէսզի լուսաւորուիմք, զօրանամք եւ սրբանամք:*

Սոյն բանաւոր ոճով յօրինեցինք նաեւ մի ԿՐԹԱԿԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ, բայց հարկաւ ճոխագոյն եւ ապացուցական. որովհետեւ ոչ եթէ իբրեւ զներկայս դեռակիրթ մանկանց համար սահմանուած է այն, այլ ըստ բաւականի զարգացեալ պատանեաց, որոց միտքը՝ կսկսի հետաքննել կարդացածին եւ ուսածին ապացոյցները, ըստ իւրումն նորաշարթ կարողութեան:

Ուստի ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆԻՆ երկրորդ հատորը պէտք է համարուի ԿՐԹԱԿԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆը՝ յոր պարտ է անցանել աշակերտն՝ երբ ի ման, կութենէ ի պատանեկութիւն անդր թեւակոխէ, եւ բարձրանայ ի վերին դասարան:

Ասպաքէն բարեբաղդ սկսի համարիմք զանձինս՝ եթէ օրհնէ Աստուած մեր այս դուշնաքեայ գործերը, որպէսզի Հայ անմեղ մանկանց նորաբողբոջ սրտերուն մէջ՝ Հաւատոյ եւ Բարուց սուրբ սկզբունքները տպաւորելոյ յարմար եւ արժանի գործի լինին սոքա ի ձեռս Հոգւոյն Սրբոյ, որ աղբիւրն է իմաստութեան եւ հանճարոյ:

ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՆԱՐՊԷՅ

Ի Պէշիքթաշ Կոստանդնուպոլսոյ

20 Յունվար 1877.

ՄԱՍՆ Ա

ՀԱՒԱՏԱԼԻՔ

ԴԱՍ Ա.

ՎԵՑԽԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԻՆ

1. Ո՞վ ստեղծեց զքեզ.
— Աստուած ;

2. Ինչո՞ւ ստեղծեց.
— Զինքը ճանաչելոյ, սիրելոյ, պաշտելոյ և երջանիկ լինելոյ համար։

3. Աստ ինչ երջանիկ թէ կուտայ զինքը ճանաչողին, սիրողին ու Իրեն ծառայողին.

— Անոր մեռնելէն վերջը յաւիտենական կեանք կպարգևէ։

4. Յաւիտենական կենաց արժանի լինելոյ համար ինչ պարտիմք ընել.

— Պարտիմք ապրիլ ու մեռանիլ իբրեւ ճշմարիտ Քրիստոնեայ։

5. Ովք է ճշմարիտ Քրիստոնեայ.

— Այն որ միրտուած է, կհաւատայ ու կդաւանի Քրիստոնէական վարդապետութիւնը։

6. Ի՞նչ է Քրիստոնէական վարդապետութիւնը.

— Քրիստոսի Փրկչին մերոյ սովրեցուցած Կրօնն ու Վարդապետութիւնն է։

ԴԱՍ Բ.

ՆՇԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԻՆ

1. Դու ճշմարիտ Քրիստոնեայ ես.

— Այո՛, ճշմարիտ և ուղղափառ Քրիստոնեայ եմ ես, շնորհօքն Աստուծոյ։

2. Ինչո՞ւ կըսես «շնորհօքն Աստուծոյ».

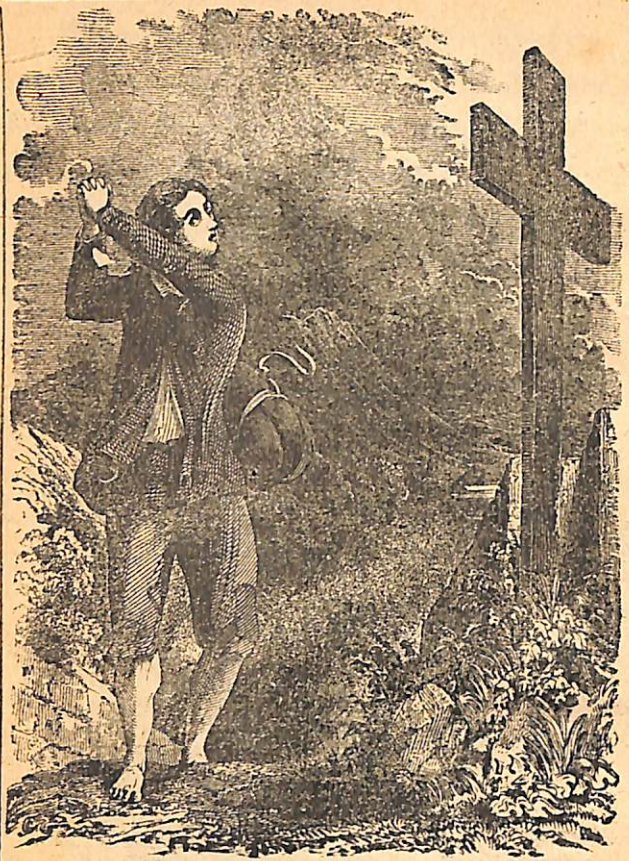

«Ես Աստուծոյ կեցից, եւ ընդ Քրիստոս ի խաչ ելից:»

(ԳԱՂԱՏ. Բ. 19.)

— Վասնզի Այ ամենէն մեծ պարգեւն է որ ինձ շնորհեց, զիս Քրիստոնեայ եւ ուղղափառ ծնողաց զաւակ ծնուցանելով։

3. Ի՞նչ նշանով կայանես թէ Քրիստոնեայ ես.

— Խաչակնքելով զիս, կամ Խաչին նշանն ընելով կդաւանիմ թէ Քրիստոնեայ եմ։

4. Խաչակնքելոյ ատենդ ի՞նչ կըսես.

— «Յանուն Հօր Ե Որդւոյ Ե Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն։»

5. Ի՞նչպէս կխաչակնքես.

— Այ ձեռքիս երեք մատը ճակատիս կը տանիմ, ու կըսեմ «Յանուն Հօր». յետոյ դէպի սիրտս կտանիմ, ու կըսեմ «Ե Որդւոյ». յետոյ ձախ թեւիս՝ անկէ ալ աջ թեւիս կողմը կտանիմ, ըսելով՝ «Ե Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն»։

6. Խաչակնքելովդ ի՞նչպէս կայանուի Քրիստոնեայ լինելդ.

— Վասնզի այս նշանն ընելովս կխոստովանիմ ու կդաւանիմ Քրիստոնէութեան երեք մեծագոյն խորհուրդները։

7. Որո՞նք են այն երեք գլխաւոր խորհուրդքն Քրիստոնէութեան.

—Ա. Խորհուրդ Սուրբ Երրորդութեան.
Բ. Խորհուրդ Մարդեղութեան Քրիստոսի.
Գ. Խորհուրդ Փրկագործութեան։

ԴԱՍ Գ.

ՈՒՍԱՆԵԼԻՔ ՔՐԻՍՏՈՆԵԻՆ

1. Քրիստոնեայ լինելոյն առաջին հարկաւոր պայմանն ո՞րն է.

— Ճանաչել այն ճշմարտութիւնները զոր Աստուած յայտնած է Եկեղեցւոյ։

2. Միայն ճանաչելը բաւական՞ն է.

— Ոչ, այլ և հաւատալ անոնց ի բոլոր սրտէ, որպէսզի կարենամք փրկուիլ։

3. Աստուծոյ յայտնած ճշմարտութեանց գլխաւորներն ո՞ր ամփոփուած են.

— Հաւատամքին մէջ, որ կը՝նուի նաև Հանգանակ Հաւատոյ։

4. Ուրեմն հաւատամքը հա՞րկ է որ գիտնայ Քրիստոնեայն.

— Այո՛, անպատճառ, վասնզի անով միայն կրնայ մտքին ու սրտին մէջ տպաւորել հաւատոյ գլխաւոր ճշմարտութիւնները, որ ամենահարկաւորք են ի փրկութի՛ մեր։

5. Հաւատամքը քանի՞ գլխաւոր յօդուած ունի.

— Տասներկու գլխաւոր յօդուած, ու մէկ մ՚ալ յաւելուած։

6. Ո՞վ շինած է Հաւատամքը.

— Ըստ վարդապետութեան Առաքելոց Նիկիոյ և Կոստանդնուպօլսոյ սուրբ ժողովները կարգաւորեցին զայն որ անփոփոխ և անայլայլելի մնայ։

7. Հաւատամքը ո՞վ աւանդած է մեր Եկեղեցւոյ.

— Սուրբ Հայրն մեր Գրիգոր Լուսաւորիչ, ինչ ինչ բացատրութեամբք։

ԴԱՍ Դ.

ՀԱՆԳԱՆԱԿ ՀԱՒԱՏՈՅ

1. *Հանգանակի առաջին յօդուածն ըսէ.*

— Ս. «Հաւատամք է մի Աստուած, է Հայր ամենակալ, յարարիչն երկնի և երկրի, երևելեաց և աներևելեաց»։

2. *Երկրորդ յօդուածն ըսէ.*

— Բ. «Եւ է մի Տէր Յիսուս Քրիստոս, յՈրդւոյն Աստուծոյ, ծնեալն յԱստուծոյ Հօրէ միածին, այսինքն է-նութենէ Հօր։ Աստուած՝ յԱստուծոյ, լոյս՝ է լուսոյ Աստուած ճշմարիտ՝ յԱստուծոյ ճշմարտէ, ծնունդ և ոչ արարած։ Նոյն ինքն է էութենէ Հօր, որով ամենայն ինչ եղև յերկինս և է վերայ երկրի, երևելիք և աներևոյթք»։

3. *Ո՞րն է երրորդ յօդուածը.*

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. *Ուսուցիչը՝ այս դասը երկուքի կամ երեքի կրնայ բաժանել, ըստ կարողութեան աշակերտաց, որպէսզի կարենան անսխալ սովրիլ Հաւատոյ Հանգանակը, և անշփոթ արտասանել զայն ամբողջ ծայրէ ի ծայր։ Մինչև որ կատարելապէս չսերտեն՝ պէտք չէ անցանել ի յետագայ Դասն։*

— Դ. «Որ յաղագս մեր մարդկան, և վասն մերոյ փրկութեան էջեալ յերկնից, մարմնացաւ, մարդացաւ, ծնաւ կուսէն Մարիամայ Սրբոյ Կուսէն, Հոգւովն Սրբով։ Որով եաւ մարմին, հոգի և միտ, և զամենայն՝ որ ինչ է ի մարդ. ճշմարտապէս և ոչ կարծեօք»։

4. *Ո՞րն է չորրորդ յօդուածը.*

— Դ. «Զարչարեալ, խաչեալ, թաղեալ»։

5. *Ո՞րն է հինգերորդ յօդուածը.*

— Ե. «Յերրորդ աւուր յարուցեալ»։

6. *Ո՞րն է վեցերորդ յօդուածը.*

— Զ. Ելեալ է յերկինս նովին մարմնովն, նստաւ ընդ աջմէ Հօր»։

7. *Ո՞րն է եօթներորդ յօդուածը.*

— Է. «Դարձեալ է նովին մարմնովն և փառաւ Հօր, է դատել զկենդանիս և զմեռեալս, որոյ թագաւորութեանն ոչ գոյ վախճան»։

8. *Ո՞րն է ութերորդ յօդուածը.*

— Ը. «Հաւատամք և է Սուրբ Հոգին, յանէն և է կատարեալն, որ խօսեցաւ յՕրէնս և է Մարգարէս և յԱւետարանս։ Որ ելն է Յորդանան, փարոսեաց զԱւետեաւն և քնարեցաւ է Սուրբն։

9. *Ո՞րն է իններորդ յօդուածը.*

— Թ. «Հաւատամք և ի մի Աստուած, ընդհանրական և առաքելական եկեղեցի»։

10. Ո՞րն է տասներորդ յօդուածը.

— Ժ. «Ի մի մկրտութիւն, յապաշխարութիւն, ի թողութիւն և ի լուսութիւն մեղաց»։

11. Ո՞րն է մեռասաներորդ յօդուածը.

— ԺԱ. «Ի յարութիւն մեռելոց»։

12. Ո՞րն է երկոտասաներորդ յօդուածը.

— ԺԲ. «Ի դատաստանն յաւիտենից հոգւոց և մարմնոց, յարքայութիւնն երկնից, և ի կեանսն յաւիտենական»։

13. Ո՞րն է յաւելուածը.

— «Իսկ որ ասէն «էր երբեմն յորժամ ոչ էր Որդի» կամ «էր երբեմն յորժամ ոչ էր Սուրբ Հոգին», կամ նոր «յոչէից եղեն», կամ «յայլոց էութենէ» ասեն լինել զՈրդին Աստուծոյ և կամ զՍուրբ Հոգին, և նոր «փոփոխելի են», կամ «այլայլելի», զայնպէսսն՝ նզովէ Կաթողիկէ և Առաքելական Սուրբ Եկեղեցի»։

14. Սուրբ Հայրն մեր Գրիգոր Լուսաւորիչ Հանգանակին ի՞նչ կնիք դրաւ։

— Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայրն մեր այս համառօտ և գեղեցիկ դաւանութեամբ կնքեց զՀանգանակն հաւատոյ։

«Իսկ զի փարատեսցուք որ յաւել էին զայնչափսն, երկիր պատմելով Սրբոյ Եղեսրդաւորեան և զոյ Աստուածաշունչն Հին և Նորոյ և Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ և զեղջ և յաւիտեան յաւիտենից. ամէն։»

ԴԱՍ Ե.

ԱՌԱՋԻՆ ՅՕԳՈՒԱԾ ՀԱՆԳԱՆԱԿԻՆ.

ԱՍՏՈՒԱԾ

1. Աստուած ի՞նչ է.

— Աստուած է ամենապարզ, ամենակատարեալ, անհուն և յաւիտենական Ոգի, տարածիչ երկնի և երկրի։

2. Աստուած մարմին ունի՞.

— Այ՛ն ոչ մարմին ունի, ոչ կերպարանք։

3. Կրնա՞մք Աստուծոյ խելք հասցունել.

— Ո՛չ. վասնզի Այ՛ն անչափ և յաւիտենական լինելով, մեր սակաւ մտքովը չեմք կրնար ըմբռնել Նորա անհուն էութիւնն ու խելք հասցունել ամենիմաստ գործոցը։

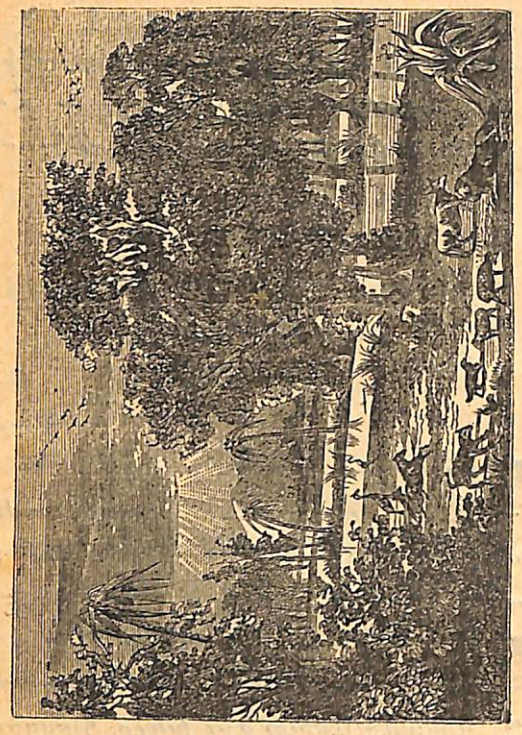

4. Աստուած ո՞ր է.

— Աստուած ամեն տեղ է, երկնքի մէջ, երկրիս վերայ և յամենայնի։

5. Աստուած ամեն բան կը տեսանէ՞

—Աստուած ոչ միայն ներկայն կտեսանէ, ու մեր սրտին խորերը կդիտէ, այլ և անցեալն ալ՝ գալիքն ալ կտեսանէ ու գիտէ։

6. Ինչէ՞ն գիտեմք թէ Աստուած կայ.

— Վասնզի ինքն յայտնած է, եւ անկարելի է որ զմեզ խաբէ։

7. Ինչո՞ւ Աստուած զմեզ չկրնար խաբել.

— Վասնզի Ինքն է ճշմարտութիւնն յաւիտենական։

8. Տիեզերայ կարգաւորութենէն ինչ կհեռեւցունեմք.

— Աշխարհի սքանչելի կարգաւորութենէն ալ կրնամք հեռեւցունել թէ այս ամենը Ստեղծող մի կայ։

ԴԱՍ Զ.

ԵՐԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

1. Աստուած քանի՞ է.

— Աստուած մի միայն է. մէկէն աւելի Աստուած չկայ և չկրնար լինել։

2. Ինչո՞ւ ուրեմն խաչակնքած ատենդ կըսես Հայր, Որդի և Հոգին Սուրբ.

— Վասնզի Աստուած երեք անձինք ունի, որ են Հայր, Որդի և Հոգին Սուրբ, և երեքն ալ մի Աստուած են։

3. Ուրեմն երե՞ք Աստուած կայ.

— Ոչ երբեք. Հայր, Որդի եւ Հոգին Սուրբը ըստ ըստ անձնաւորութիւն ունին, բայց թէ և նոյն անբաժանելի աստուածութիւնն ունին։

4. Երեք անձանց մէջ ո՞րն է մեծը կամ աւելի զօրաւորը.

— Մեծ կամ զօրաւորագոյն չկայ. երեքն ալ հաւասար են ամեն բանով։

5. Այս բանին կրնա՞ն խելք հասցունել.

— Ո՛չ. առ տկարութեան մտաց մերոց՝ չեմք կրնար կատարեալ խելք հասցունել։

6. Ուրեմն ինչի՞ն դիտեմք.

— Այս ճշմարտութիւնը դիտեմք, վասն զի ինքն իսկ Աստուած յայտնած է զայն։

7. Երեքանձնեայ Աստուածութեան խորհուրդը ի՞նչ կկոչուի.

— Խորհուրդ Սուրբ Երրորդութեան։

8. Ի՞նչ ըսել է խորհուրդ.

— Աստուածային գաղտնիք մի որ մեր մտքէն շատ բարձր լինելոյն համար՝ չեմք կարող ըմբռնել, թէև կիմանամք թէ մտքի դէմ չէ, այլ մեր խելքէն վեր է։

9. Միայն աստուածային խորհրդոց չեմք կրնար խելք հասցունել.

— Ոչ, այլ նոյն իսկ մեր աչքով տեսած-նուս մեծ մասին խելքընիս չհասնիր։

ԴԱՍ Է.

ԱՐԱՐՉԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

1. Ո՞վ է աշխարհիս Ստեղծողը.

— Աստուած, արարիչն երկնի և երկրի, և դերագոյն Տէրն ամեն բանի։

2. Ի՞նչպէս ստեղծեց Աստուած.

— Միայն իւր ուղելովը հրամայեց և ստեղծուեցան։

3. Ո՞ւրկէ ստեղծ Աստ զբոլոր տիեզերս.

— Ոչնչէ. վասնզի Աստ ստեղծելէն առաջ բան մի չկար. Աստ ստեղծած է ամեն բան։

4. Ո՞րչափ ժամանակի մէջ ստեղծեց Աստ.

— Կրնար մէկ ակնթարթի (այսինքն աչք բանալ գոցելոյ) չափ տաեղի մէջ ստեղծել, բայց ուզեց ծանր ծանր գործել։

5. Քանի՞ օրուան մէջ ստեղծեց Աստուած զերկին և զերկիր.

— Վեց օրուան մէջ ստեղծեց մեր այս տեսած ու չտեսած բաները։

6. Աստուծոյ արարածոց մէջ ամենէն կատարեալներն որո՞նք են.

— Հոգւով՝ Հրեշտակք և Մարդիկ։

ԴԱՍ Ը.

ՀՐԵՇՏԱԿՔ

1. Հրեշտակք ի՞նչ են.

—Ոգեղէն պարզ գոյացութիւնք, որ մարմին չունին։

2. Ո՞րչափ հրեշտակներ կան.

—Անթիւ և անհամար բազմութիւն են։

3. Հրեշտակները ո՞ւր են.

—Երկնքի մէջ, Աստուծոյ քով։

4. Հրեշտակները ի՞նչ կընեն.

— Աստուծոյ կծառայեն, զնա կփառաբանեն, և յաւիտեան երջանիկ պիտի լինին։

5. Հրեշտակները մարդուս ի՞նչ կընեն.

— Աստուծոյ հրամանաւ զմարդս ալ կը-պաշտպանեն, իբրև պահապան։

6. Հրեշտակապետներն որո՞նք են.

— Գաբրիէլ և Միքայէլ մեծ հրեշտակք։

7. Հրեշտակք ի՞նչ բանի մեղ օրինակ են.

— Կատարեալ սիրոյ և հնազանդութեան առ Աստուած։

8. Դեւք կամ չար հրեշտակք ի՞նչ են.

— Այն հրեշտակներն են՝ որ Աստուծոյ հաւատարիմ չմնացին, երկինքէն դժոխք ինկան, ու կկոչուին դեւ, սատանայ։

ԴԱՍ Թ.

ՄԱՐԴԻԿ

1. Ի՞նչպէս ստեղծեց Աստ զառաջին մարդ.

— Աստուած հողէն ստեղծեց առաջին մարդը, որ Ադամ կկոչուէր։ Նա է մեր ամենուս ալ հայրը։

2. Առաջին կինն ի՞նչպէս ստեղծեց.

— Ադամայ կողէն ստեղծեց Աստուած

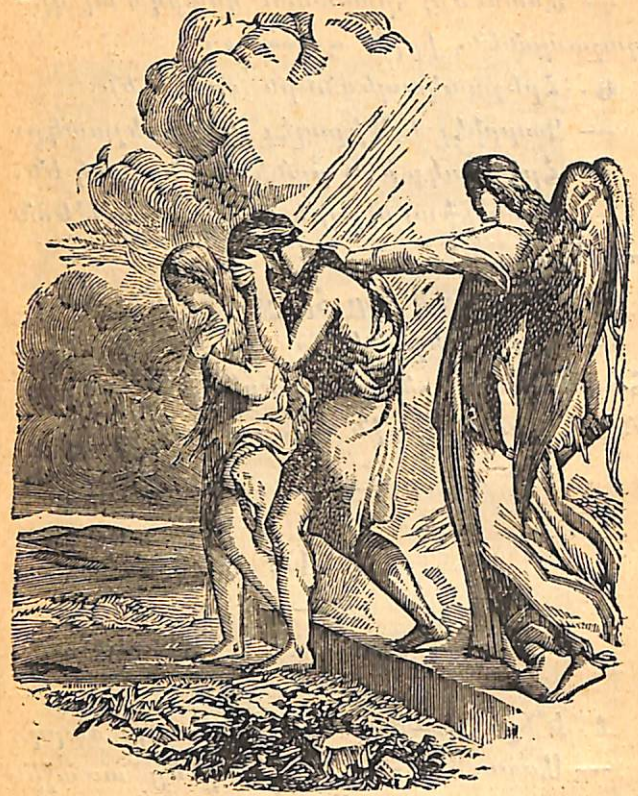

առաջին կինը, որ կկոչուէր Եւա։ Նա է ամենուս ալ մայրը։

3. Ադամ ու Եւան ինչ վիճակի մէջ ստեղծեց Աստուած.

— Մեր նախածնողքը Աստուած ստեղծեց սուրբ, անմեղ և երջանիկ վիճակի մէջ։

4. Մնացին այն երջանկութեան մէջ.

— Այո՛ անհնազանդ դտնուելով կորուսին զանմեղութի՛ն և դրախտէն արտաքսուեցան։

5. Ադամայ մեղքը իրենց զաւակաց վերայ ալ անցաւ.

— Այո՛, մեր վերայ ալ անցաւ, անոր համար է որ ամենքս ալ մեղաւոր կծնանիմք, ու մեղք գործելոյ յօժարութիւն մի հետերնիս կբերեմք, և տեսակ տեսակ ցաւերու և մահուան ենթակայ եմք։

6. Ծնած առեննիս հետերնիս բերած մեղքն ինչ կըսուի.

— Ադամային կամ սկզբնական մեղք։

7. ԻնչովՀ կազատիմք ադամային մեղքէն.

— Մկրտութեամբ սուրբ Աւազանին։

ԴԱՍ Ժ.

ԵՐԿՐՈՐԴ ՅՈԹՈՒԱԾ ՀԱՆԳԱՆԱԿՆ

ՓՐԿԻՉՆ

1. Սկզբնական մեղօք ինչ բանի արժանի էր մարդս.

— Սկզբնական մեղօք արժանի եղաւ յաւիտենական մահու և դատապարտութեան.

2. Ա՞ծ ինչպէս անկէ ազատեց զմարդս։

— Փրկիչ մի խոստացաւ, որ զմարդս ազատէ ու Աստուծոյ հետ հաշտեցունէ։

3. Ո՞վ է այն Փրկիչը.

— Ա.յն Փրկիչն է Աստուծոյ Միածին Որդին մարդացեալ, ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ։

4. Ի՞նչ ըսել է մարդացեալ.

— Ըսել է թէ Որդին Աստուած մեզի պէս մարդ եղաւ, մեր մարդկային բնութիւնն առաւ՝ կատարեալ կերպով։

5. Մեր մեղքն ալ առաւ.

— Ոչ. վասնզի Ինքն Ա.ծ է, գերագոյն արքութիւն, ուստի չկրնար մեղք գործել։

6. Որդին Ա.ծ մարդկային բնութիւն առնելով Աստուածութիւնը թողո՞ւց.

— Ոչ, այլ աստուածային բնութեանն հետ միացոյց նաև մարդկային բնութիւնը։

ԴԱՍ ԺԱ.

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

1. Ուսկի՞ց ծնաւ Որդին Աստուծոյ.

— Ի Մարիամայ Կուսէն, Հոգւոյն Սրբոյ։

2. Որդին Աստուծոյ և Որդի Կուսին Մարիամու տարբե՞ր են իրարմէ.

— Ոչ. այլ Որդին Ա.ծ՝ եղաւ և Որդի Կուսին Մարիամու, և է Յե՛ս Քե՛ Տէրն մեր։

3. Ուրեմն ցե՞ Քե՞ կատարեալ Աստուած և կատարեալ մա՞րդ է.

— Այո՛, ցե՞ Քե՞ Տէրն մեր կատարեալ Աստուած է, և կատարեալ մարդ։

4. Ինչո՞ւ կըսես Տէրն մեր.

— Վասնզի Յիսուս Քրիստոս իբրև Աստ՝ Տէր է ամեն բանի, և իբրև Փրկիչ՝ զմեզ ստացաւ Իւր պատուական արիւնովը։

5. Ինչո՞ւ զմեզ փրկեց.

— Որպէս զի լինիմք իրեն յատուկ որդիքն և ժողովուրդ, և ժառանգք յաւիտենական երջանկութեան, յերկինս։

6. Ինչո՞վ կը լինիմք ժառանգք յաւիտենական երջանկութեան.

— Վերստին ծննդեամբ սրբոյ Աւազանին, հաւատալով յամենասուրբ Երրորդութիւնն, Աստուծոյ օրէնքները պահելով, և զբարին գործելով։

7. Ճշմարիտ հաւատք ու բարի գործեր չունեցողը կը փրկուի՞.

— Ոչ. այնպիսին կը զրկուի յաւիտենական երջանկութենէն։

ԴԱՍ ԺԲ.

ԵՐՐՈՐԴ ՅՕԴՈՒԱԾ ՀԱՆԳԱՆԱԿԻՆ.
ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՄԱՐԴԵՂՈՒԹԵԱՆ

1. Ի՞նչպէս ծնաւ Յիսուս Քրիստոս.

— Հրէաստանի Բէթլէհէմ քաղաքը, մարի մը մէջ ծնաւ Քրիստոս Տէրն մեր։

2. Ո՞վ եղան առաջին երկրպագուք Քեի.

— Առաջին երկրպագուք Քեի եղան հովիւքն Բէթլէհէմի. յետոյ իշխան մոգերը, որ արևելքէն եկան երկրպագել Քեի։

3. Ի՞նչպիսի կեանք վարեց Քրիստոս.

— Երեսուն տարի աղքատ վիճակի մէջ, ծնողացը հնազանդ, ու աշխատանօք։

4. Ե՞րբ ինքզինք սկսաւ յայտնել Քրիստոս.
— Երեսուն տարեկան լինելէն վերջը եկաւ մկրտուիլ ի Յովհաննէս Մկրտչէ։

5. Հայր Աստուած ինչ վկայեց այն օր.
— Քանի մկրտուելոյ ժամանակ՝ Հայրն

Աստուած վկայեց յերկնից թէ Նա իւր սիրելի Միածին Որդին է։

6. Ի՞նչպէս եղոյց Քրիստոս թէ Աստուծոյ Որդին է և Փրկիչ աշխարհի.
— Զորս կերպով. Առաջին՝ Իւր կենաց աստուածային սրբութեամբը։

7. Երկրորդ.
— Իւր վարդապետութեան դերմարդկային բարձրութեամբը։

8. Ուրիշ ինչով.
— Իւր ըրած մարգարէութեամբը։

9. Չորրորդ.
— Իւր գործած մեծամեծ հրաշքներովը։

10. Քո՞ իւր քարոզութիւնը ինչ կանուանէր.
— Աւետարան. — այսինքն մարդկութեան աւետիք, բարի լուր։

11. Քրիստոս որոյ յանձնեց որ Աւետարանը քարոզեն ու տարածեն.
— Տասներկու առաքելոց, որ ձկնորս ու անուս մարդիկ էին, բայց Աստուծոյ շնորհօք՝ աշխարհի ամենէն իմաստուն մարդիկներէն բարձր բաներ խօսեցան ու գրեցին։

ԴԱՍ ԺԳ.

ՉՈՐՐՈՐԴ, ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ, ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԵՒ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՅՈԳՈՒԱԾՔ ՀԱՆԳԱՆԱԿԻՆ.
ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՓՐԿԱԳՈՐԾՈՒԹԵՆԱՆ

1. Ի՞նչ կերպով փրկեց զմեզ Քրիստոս.
— Մեզ համար չարչարուելով, ու խաչին վերայ մեռանելով, աւագ ուրբաթ կէս օրը։

2. Ինչո՞ւ չարչարուեցաւ ու մեռաւ Քո։

— Մեր մեղաց թողութեան ու զԱստուած մեզ հետ հաշտեցուներոյ համար։

3. Քրիստոս Տէրն մեր մեռեալ մնաց.

— Ոչ, այլ ինչպէս գուշակած էին մարգարէք և ինքն իսկ, յարեաւ ի մեռելոց։

4. Ի՞նչպէս յարեաւ Քրիստոս.

— Մարմինը գերեզման դրուելուն եր-

րորդ օրն (այսինքն կիրակի կամ միաշաբաթ) առաւուն յարեաւ ճշմարիտ զօրութեամբը։

5. Յարութիւն առնելէ եաքը ինչ գործեց.

— Երևեցաւ իւր աշակերտաց, քառասուն օր զանոնք հրահանգեց և համբարձաւ։

6. Ո՞ր համբարձաւ Քրիստոս.

— Երկինք, հոր Աջ քով ուրկից պիտի

գայ նորէն յաշխարհ, դատաստանին օրը։

7. Աշակերտացը զմիլ առաքեց Քրիստոս.

— Զհոգին Սուրբ, որ Պենտեկոստէի, կամ հոգեգալստեան օրը եկաւ Առաքելոց վերայ իջաւ։

8. Ի՞նչ ըրաւ հոգին Սուրբ.

— Առաքեալները մխիթարեց, լուսաւորեց մտքերնին, ու լցուց նորհօք և ճշմարտութեամբ, որ Աւետարանը իրմով քարոզեն աշխարհի։

9. Ո՞վ է հոգին Սուրբ.

— Ամենասուրբ Երրորդութեան երրորդ Անձն է, ճշմարիտ Աստուած։

10. Ինչո՞ւ հաւատամքին մէջ անեղ և կատարեալ կկոչուի հոգին Սուրբ.

— Վանդի անսկիզբն է, արարած չէ, այլ իբրև զհայրն Աստուած և զՈրդին Աստուծոյ կատարեալ Աստուած է։

ԴԱՍ ԺԴ.

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ԵՒ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՅՕԳՈՒԱԾՔ ՀԱՆԳԱՆԱԿԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

1. Զի՞նչ է Եկեղեցի.

— Եկեղեցին է ժողով կամ ընկերութի ուղղափառ Քրիստոնէից, որ թէպէտ բոլոր աշխարհի վերայ սփռուած են, այլ մէկ եկեղեցի, մէկ մարմին կկազմեն։

2. Ինչով.

— Իրենց հաւատով, դաւանութեամբ, սուրբ խորհրդոց հաղորդութեամբը, և հնազանդութեամբ իրենց օրինաւոր հովուաց, այսինքն եպիսկոպոսաց։

3. Աշխարհիս վերայ ամեն Քրիստոնեայ ընկերութիւն ճշմարիտ եկեղեցի՞ են.

— Ոչ, այլ կան նաև եկեղեցիք դուրս հերձուածող և հերետիկոս Քրիստոնեայ ընկերութիւններ։

4. Ճշմարիտ եկեղեցին ունի՞ նշաններ որով կարենամք ճանաչել.

— Ճշմարիտ եկեղեցին ունի հաւատամքին մէջ յիշուած չորս նշաններն, որովք

կճանաչուի մոլորեալ եկեղեցիներէն։

. Որոնք են այդ նշանները.

— Ճմարիտ Եկեղեցին է 1) Մէ .2) Սուրբ 3) Ընդհանրական (կամ Կաթողիկէ). և 4) Առաքելական։

6. Մեր ուղղաբար եկեղեցւոյն վերայ այս չորս նշանները կը տեսնուին։

— Այո՛, այս չորս նշանք կը տեսնուին Հայոց Ս. Եկեղեցւոյն վերայ, զոր հիմնած են Թադէոս և Բարթողիմէոս Առաքեալք։

7. Հաւատամքին մէջ ինչ կ'նշանակէ ըսելն «Ի մի ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ, յապաշխարութիւն, ի թաղումն և ի յուղարկաւորութիւն մեղաց».

— Կնշանակէ թէ քա՛ն իւր Եկեղեցւոյն իշխանութիւնաւորձակել զամենայն մեղս

8. Ի՞նչ միջոցներով Ս. Եկեղեցին կարձակէ զմեղս։

— Գլխաւորաբար սուրբ Խորհրդովքն Մկրտութեան և Ապաշխարութեան։

ԴԱՍ ԺԵ.

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՅՕԳՈՒԱԾ ՀԱՆԳԱՆԱԿԻՆ.

ՍՈՒՐԲ ԳԻՐՔ ԵՒ ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

1. Եկեղեցին ինչ կասվրեցունէ.

— Եկեղեցին հաւատացելոց կուսուցանէ այն ճշմարտութիւնները զոր Քրիստոս տվրեցոյց և յայտնեց Առաքելոց։

2. Այն ճշմարտութիւնք ո՞ւր կգտնուին.

— Աստուածաշնչի և Աւանդութեան մէջ։

3. Աստուածաշունչն ինչ է.

— Աստուածաշունչը կամ Ս. Գիրքը՝ Այ խօսքն է, զոր հաղորդեց Մարգարէից և Առաքելոց, և նոքա գրեցին Հոգւովն Սրբով։

4. Ի՞նչ ըսել է Հոգւով Սրբով.

— Ասել է թէ Հոգին Սուրբ առաջնորդեց Մարգարէից և Առաքելոց՝ որ ուղիղ և անսխալ գրեն Իւր ներշնչութիւնները։

5. Աստուածաշունչը քանի՞ մասն ունի.

— Երկու. Ա. Հին Կտակարան, որ քան առաջ գրուած է Մարգարէից ձեռքով։

6. Երկրորդ մասը ինչ կկոչուի.

— Նոր կոչարան, որ Քրիստոսի Առաքելոց ձեռքով գրուեցաւ։

7. Աւանդութիւնն ի՞նչ է.

— Աւանդութիւն՝ Այ խօսքն է, զոր Առաքեալք բերնով սովրեցուցին իրենց աշակերտաց, և նոքա ևս իրենց յաջորդաց, յորոց հասաւ առ մեզ անփոփոխ և անայլայլելի։

ԴԱՍ ԺԶ.

Է. ԺԱ. ԵՒ ԺԲ. ՅՕԴՈՒԱԾՔ ՀԱՆԴԱՆԱԿԻՆ.

ՀԱՆԴԵՐՁԵԱԼ ԿԵԱՆՔ

1. Հաւատամքին Է. ԺԱ. և ԺԲ. յօդուածները ի՞նչ կպարունակեն.

— Հանդերձեալ կեանքը, և Քրիստի երկրորդ գալուստն յաշխարհ ի դատաստան։

2. Հանդերձեալ կեանքն ի՞նչ է.

— Այն յաւիտենական, այսինքն անմահ կեանքը՝ որ կսկսի զկնի մահուան։

3. Ի՞նչ է մահը.

— Բաժանումն հոգւոյն ի մարմնոյ։

4. Մահուանէ ետքը հոգին ի՞նչ կլինի.

— Առաքինի մարդոյ հոգին՝ կերթայ հանդիսիլ յօթեանս արդարոց, յԱրքայութեան, իսկ չար մարդոյ հոգին կերթայ տանջուիլ դժոխքին մէջ։

5. Ննջեցելոց վայելքն ու տանջանք այժմէն կատարեա՞լ պիտի լինին.

— Ոչ, այլ անկատար կերպով պիտի

վայելեն ու տանջուին, վասնզի միայն հոգի են, մարմին չունին։

6. Ե՞րբ պիտի սկսի կատարեալ վայելքն ու տանջանքը.

— Յաւիտենից դատաստանին օրը։

7. Ի՞նչպէս պիտի լինի դատաստանն յաւիտենից.

— Մեր մարմինները յարութիւն պիտի

առնուն, նորէն միանան հոգւոց հետ, ու երկուսն ի միասին պիտի դատուին ի Քրիստոսէ, իրենց բարի և կամ չար գործոցն համեմատ։

8. Արդարք ի՞նչ վարձք պիտի ընդունին.

— Յաւիտենական կեանք հոգւով և մարմնով, յԱրքայութեանն Աստուծոյ։

9. Չարերը ի՞նչ վարձք պիտի ընդունին.

— Յաւիտենական տանջանք և թշուառութիւն հոգւով և մարմնով դժոխքի մէջ։

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՊԱՐՏԻՔ

ԴԱՍ Ա.

ՕՐԷՆՔ ՔՐԻՍՏՈՆԷԻՆ

1. Աստուծոյ հաճոյ լինելոյ և յաւիտենական կեանք ստանալոյ համար բաւական է Հանգանակին մէջի պարունակեալ ճշմարտութեանց հաւատալը.

— Ոչ, այլ պարտիմք կատարել նաև զՊարտիս՝ զորս Ս. Կրօնը մեր վերայ կդնէ։

2. Որո՞նք են այն Պարտիքը.

— Կրօնին մեր վերայ դրած Պարտիքը դիւրաւորաբար երեք են. Ա. Օրէնքները պահել. Բ. Մեղքէ զգուշանալ. Գ. Առաքինութիւն գործել։

3. Քանի՞ տեսակ են Օրէնք.

— Երկու. Ա. Բնական Օրէնք. Բ. Դրական Օրէնք, կամ Տաւնաբանեայ պատուիրանք։

4. Բնական Օրէնքը ո՞րն է.

— Բնական Օրէնք կկոչուին այն սկզբունքները որ ամէն մարդոյ սրտին մէջ դրոշմուած են, ու խիղճը կցուցանէ մեզ Ի՞նչ պէ՞տք է գործել կամ չգործել։

5. Բնական Օրինաց բովանդակութիւնն ի՞նչ է.

— Ա. Ընել ուրիշին ինչ որ կուզեմք որ մեզի ընեն.

Բ. Չընել ուրիշին ինչ որ չեմք ուզեր որ մեզի ընեն։

ԴԱՍ Բ.

ՏԱՍՆԱԲԱՆԵԱՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆՔ

1. Ի՞նչ է Դրական Օրէնքը, կամ Տաւնաբանեայ պատուիրանքը.

— Աստուծոյ յայտնած Օրէնքն է, զոր Մովսէս Մարգարէին ձեռքով գրել տուաւ, և Քրիստոս Տէրն մեր յետոյ հաստատեց։

2. Որո՞նք են այդ տասն պատուիրանք

— 1. Ես եմ Տէր Աստուած քո. զի եղիցին քեզ աստուածք՝ քոց յինէն։

2. Մի՛ արարցես քեզ կուռս ըստ ամենայն նմանութեան. զի երկիրդպագանիցես նոցա, և զի պաշտիցես

3. Մի՛ առնուցուս զանուն Աստուծոյ քո վերայ անօրինաց։

4. Յիշեսջի՛ր զօրն շաբաթու սրբել զնա։

5. Պատուեա՛ զհայրդ քո և զմայրդ քո, զի քաջ լինիցի քեզ, և երկայնակեաց լինիցիս ի վերայ երկրի

6. Մի՛ սպանանիր։

7. Մի՛ շնար։

8. Մի՛ գողանար։

9. Մի՛ ասա վկայեր զընկերի քումմէ։

10. Մի՛ ցանկանար տան ընկերի քո, և այլն։ զի ամենայնի զինչ ընկերին քո է։

3. Տաւնաբանեայ պատուիրանաց համառօտութիւնն ի՞նչ է.

— Սիրել զԱստուած ամէն բանէ վեր ու մեր ընկերն՝ սիրել իբրև մեր անձը

4. Արմենարէն ըսէ զՏաւնաբանեայն

1. Ես եմ Տէր քո, զի ոչինչ այլ աստուած.

2. Մի՛ շիներ կուռ, և զի պաշտիր ընդերձաց

3. Տէրոջ անուն մի՛ առնուր ղուր է բերան.
4. Յիշի՛ սրբել զօր շաբաթուն հանգչուելն.
5. Պատուեա՛ ծնողդ որ շատ ապրիս երկրիս վրայ.
6. Մի՛ սպանանիր, ոչ զանձն և ոչ ի զնկեր.
7. Մի՛ շնար դու, 'ի՞նչ իսկ յայրս հայեցուածդ.
8. Մի՛ գողանար բնաւ զայլոց ընդացուածդ.
9. Ճշմարտին դէմ երբէք մի՛ սուտ վկայեր.
10. Մի՛ ցանկանար ինչ որ ունի ոյդ ընկեր։

ԴԱՍ Գ.

ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆ

1. Առաջին պատուիրանով Աստուած ի՞նչ կհրամայէ.

— Կհրամայէ 1) Հաւատալ յԱստուած 2) Յուսալ ի Նա. 3) Սիրել զնա բոլոր սրտով. 4) զնա միայն պաշտել։

2. Այս չորս պարտաւորութիւնքն ինչպէս կրնամք կատարել.

— Գործադրելով երեք ածանուէր առաքինութիւններն, որ են Հաւատք, Յոյս, և Սէր։

3. Ինչո՞ւ այս առաքինութիւնք աստուածանուէր կկոչուին.

— Վասնզի Հաւատք, Յոյս և Սէր ուղղակի Աստուծոյ կվերաբերին, և Աստուծոյ կնուիրուին։

4. Ի՞նչ է Հաւատքը.

— Հաւատքը դերբնական առաքինութիւն մի է որով սրտի մտօք կընդունիմք այն ամէն ճշմարտութիւնները զոր Աստուծ յայտնած է ու կսովրեցունէ մեզ Ս. Եկեղեցւոյ ձեռքով։

5. Ե՞րբ հաւատնիս կարդարացունէ զմեզ.

— Երբոր հաւատոյն հետ բարի գործեր ալ կատարենք։

6. Ի՞նչ է Յոյսը.

— Յոյսը դերբնական առաքինութիւն մի է, որով մեր վստահութիւն Աստուծոյ դնելով կսպասենք որ այս աշխարհիս մէջ տայ մեզ իւր շնորհքը, իսկ անդիի աշխարհին մէջ՝ յաւիտենական կեանք և փառք։

7. Ի՞նչ է Սէրը.

— Սէրը դերբնական առաքինութիւն մի է, որով զԱստուած կսիրենք ամէն բանէ վեր. և իւր սիրոյն համար՝ մեր ընկերն ալ կսիրենք մեր անձին պէս։

8. Ի՞նչ է պաշտել զԱստուած.

— Պաշտել զԱստուած՝ է պատուել զնա երկրպագութեամբ, իբրև Տէր մեր և Արարիչն

ԴԱՍ Դ.

ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՒ ԵՐԲՈՐԴ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆՔ

1. Երկրորդ պատուիրանով Աստուած ինչ կհրամայէ.

— Կուռք չշինել, ու նոյն իսկ Աստուծոյ արձանն չշինել։

2. Քրիստոսի Տեառն մերոյ պատկերը շինելու ալ կարգելու այս պատուիրանով.

— Ոչ. վասնզի Քեի պատկերը կներկայացունէ մեզ զմարդկային կերպարանն Փրկչին մերոյ, մարդացելոյ վասն մեր։

3. Սրբոյ պատկերներն ու նշխարները կամ մասունքներն ալ կրնամք յարգել.

— Այո. վասնզի նոքա Աստիրելիքն են, և մարմինք նոցա՝ տաճարք են Սուրբ Հոգւոյն, ինչպէս Պօղոս Առաքեալ կուսուցանէ։ Ուստի ինչ յարգական պատիւ որ նոցա ընծայեմք՝ Աստուծոյ կվերաբերի։

4. Կրնամք Սուրբերը մեզ բարեխօս բռնել առ Աստուած.

— Այո, վասնզի Աստիրելի առաքելոյն սարը նոցա մատուցած աղօթքը շատ ընդունելի է Աստ-

ծոյ. ողորմութիւնը կհայցեն վասն մեր։

5. Երրորդ պատուիրանով Աստուած ինչ կհրամայէ.

— Հինգ բան. 1) Սուտ երդում չընել. 2) Պարապ տեղ երդում չընել. 3) Հայհոյել. 4) Զանիծել, ընդվզել. 5) Դրած ուխտերնիս հաւատարմութեամբ կատարել։

6. Երրորդ պատուիրանին դէմ ո՞վ կը մեղանչէ.

— Ով որ բերանը վարժեցուցեր է երդում կընէ, ու Աստուծոյ անունը պարապ տեղ բերան կառնու, այնպիսին ծանր մեղք կգործէ։

7. Ուրիշ ո՞վ կմեղանչէ երրորդ պատուիրանին դէմ.

— Ով որ բերանը դէշ խօսքեր կառնու, հայհոյութիւն, յիշոց (էֆ-ֆէ-ք) կընէ։

8. Ով որ իր ուխտը չպահէ՝ կմեղանչէ.

— Այո, ծանր մեղք կգործէ ով որ Աստուծոյ խօսք կուտայ ու չկատարեր։

9. Ինչու.

— Վասնզի այնու ուղած կլինի խաբել զամենագէտն Աստուած։

ԴԱՍ Ե.

ՁՕՐԲՈՐԴ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆ

—

1. «Յիշե՛ սրբել զօր շաբաթուն» ասելով Աստուած ինչ կհրամայէ.

— Աստուծոյ նուիրուած օրը, այսինքն կիրակին՝ սուրբ պահել։

2. Ինչու՞ կիրակի օրը Այ նուիրուած է.

— Վասնզի այն օրը Քրիստոսի առաւ, որով Աստուածը շաբաթ օրուան տեղ հրամայեցին որ կիրակի օրը սուրբ պահեմք։

3. Կիրակին ինչպէս սուրբ կպահուի.

— Երեք կերպով. 1) Շահագիտական գործեր չընելով. 2) Կրօնական գործեր կատարելով. 3) Հոգեշահ գործոց զբաղելով։

4. Շահագիտական գործերն որո՞նք են.

— Մարմնաւոր շահու համար եղած աշխատութիւններն, զրօրինակ՝ արհեստ բանեցունել, խանութ բանալ, են։

5. Կրօնական գործերն որո՞նք են.

— Աղօթել, ժամերգութեան երթալ,

քարոզ լսել, ու մանաւանդ՝ Սուրբ Պատարագին ներկայ գտնուիլ եկեղեցոյ մէջ։

6. Ամեն կիրակի այս պարտքն ունիմք.

— Այո՛, ամեն Քրիստոնեայ պարտական է անպատճառ կիրակի օրերը եկեղեցի երթալ, ու Սուրբ Պատարագի ներկայ գտնուիլ հաւատով և ջերմեռանդութեամբ։

7. Ով որ կիրակի օրը Սուրբ Պատարագի ներկայ չգտնուի, կմեղանչէ.

— Ով որ ծանր հիւանդ չէ, ու ծուլութեամբ եկեղեցի չերթար, Սուրբ Պատարագին ներկայ չգտնուիր՝ մեծ մեղք կգործէ, ու Աստուծոյ շնորհէն նա կհեռացունէ ինքզինքը։

8. Հոգեշահ գործերն ինչ են.

— Սուրբ Գիրքը, մանաւանդ Ս. Աւետարան կարդալ, հոգևոր գրքեր ընթեռնուլ, բարի գործոց պարապիլ, բարոյական կրթութեան զբաղիլ, խրատել, քարոզել, են.

ԴԱՍ Զ.

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆ

—

1. «Պատուեա՛ զհայր քո և զմայր» ըսելով ի՞նչ կհրամայէ Աստուած.

—Կհրամայէ 1) Սիրել մեր հայրն ու մայր. 2) Պատուել զանոնք. 3) Հնազանդիլ նոցա. 4) Օգնել նոցա մեր ձեռքէն եկածին չափ։

2. Ինչո՞ւ պարտիմք սիրել մեր ծնողքը.

— Վասնզի Աստուծմէ եաքը նոքա առաջին մեզ կեանք, ու մեր սիրոյն համար ամեն նեղութիւն քաշած են ու կքաշեն։

3. Ինչո՞ւ պարտիմք պատուել մեր ծնողքըն, ու նոցա հնազանդիլ.

— Վասնզի մեզի համար Աստ փոխանորդ են աշխարհիս վերայ, ուստի պարտիմք նոցա ամեն մեծարանք և հնազանդութիւն։

4. Ո՞վ եղաւ օրինակ որդիական հնազանդութեան.

— Քրիստոս Տէրն մեր, որ իւր ծնողացը կատարեալ հնազանդ եղաւ, որպէսզի և որդիք սովրին թէ պարտին կատարեալ

հնազանդութիւն իրենց հօրն ու մօրը։

5. Ինչո՞ւ պարտիմք օգնել մեր ծնողաց.

— Վասնզի արդարութիւնը կպահանջէ որ ինչպէս մեր ծնողք զմեզ խնամեցին մեր տղայութեանը ժամանակ, նոյնպէս և մեք զիրենք խնամեմք, ու օգնեմք իրենց

հիւանդութեան, ծերութեան ու կարօտութեանը ժամանակ։

6. Ի՞նչ փոխարէն կխոստանայ Աստուած ծնողասէր զաւակաց.

— Սմեն տեսակ բարիք կխոստանայ Աստ թէ այս աշխարհիս մէջ, և թէ անդին։

7. Ո՞ր տղայքը Քրիստոս օրհնեց.

— Այն տղայքը՝ որք որդիական հնազանդութեամբ սիրելի էին իրենց ծնողաց, և նոցա ձեռքով ընծայուեցան ի դիրկս Քեի։

8. Ծնողատեաց զաւակը ինչ կլինի.

— Թէ՛ ծնողաց երեսէն կկնայ և թէ Աստուծոյ երեսէն։ Այնպիսին կընդունի անէծք, և մարդոց առջև ալ իրաւամբ անպատիւ կլինի, իբրև չար ու խորթ որդի։

9. Ո՞վ է օրինակ չար զաւակաց.

— Անառակ որդին որ հօրը դէմ ապըստամբելով պատժուեցաւ, խեղճութեան

մէջ անկաւ, մնաց, մինչև որ ղղջացաւ։

10. Հոգևոր ծնողաց ինչ պարտք ունիմք.

— Մի և նոյն պարտքերն՝ ինչ որ առ մարմնաւոր ծնողս ունիմք։

11. Ծառայք ինչ պարտիք ունին.

— Ծառայք պարտին 1) Մեծարել իրենց տէրերը. 2) Հնազանդիլ նոցա. 3) Սրտանց, հաւատարմութեամբ ու առանց գողութեան ծառայել, Աստուծոյ սիրոյն համար։

ԴԱՍ Է.

Զ. Է. Բ. Թ. Եւ Ժ. ՊԱՏՈՒԻՐԱՆՔ

1. «Մի՛ սպանանիր» ըսելով ինչ կհրամայէ Աստուած.

— Կհրամայէ որ 1) Ինքզինքիս չսպանանեմք. 2) Մեր ընկերը չսպանանեմք. 3) Սպանութեան խորհուրդը մտքերնէս անդամ չանցունեմք. 4) Զվիրաւորեմք զոք, չծեծեմք, չզարնեմք անիրաւ տեղ։

2. Ուրիշ կերպով մեռուցանելն ալ կարգելու Աստուած.

— Այո՛, այս պատուիրանով կարգելու մեզ Աստուած որ մեր եղբայրը բարոյապէս չսպանանենք, զրպարտելով, անունը կոտրելով ու զինքն ատելով։

3. Ո՞վ եղաւ առաջին մարդասպանը.

— Կային, Ադամայ անդրանիկ որդին, որ իւր Աբէլ անմեղ եղբայրն սպանանելով, անիծուեցաւ։

4. «Մէ՛ ընաք» ըսելով ի՞նչ կհրամայէ Աստուած.

— Կհրամայէ որ զգուշանամք ամեն չար, անբարոյական ու անպատիւ գործերէ և մտածութիւններէ։

5. «Մէ՛ գողանաք» ըսելով ի՞նչ կհրամայէ Աստուած.

— Կհրամայէ որ ուրիշին պզտիկ բանն անգամ չգողանամք, չվերցընենք ու չպահենք։

6. Գողութիւնը խոստովանելով կբաւէ.

— Ոչ. պէտք է նախ գողցած բաներնիս տիրոջը դարձուցանենք կամ փոխարինենք, որ արձակման ճշմարտապէս արժանանամք։

7. «Մէ՛ սուտ վկայէք» ըսելով ի՞նչ կհրամայէ Աստուած.

— Կհրամայէ որ ուրիշին վերայ սուտ

վկայութիւն չդնենք, չզրպարտենք, չքամբասենք, ու բնաւ սուտ չխօսիմք, ոչ մեր շահուն համար՝ և ոչ ուրիշին վնաս հասցունելու համար։

8. «Մէ՛ ցանկանաք» ըսելով ի՞նչ կհրամայէ.

— Կհրամայէ որ ուրիշին ունեցածին ոչ աչք դնենք, ոչ յափշտակենք, և ոչ փափաքիմք ձեռք անցունելու. վասնզի մեծ անիրաւութիւն և ծանր մեղք է։

ԴԱՍ Ը.

ՆՈՐ ՕՐԷՆՔ. — ՄԵՂՔ

1. Նոր Օրէնքը, կամ Քրիստոնէական Օրէնքը ո՞րն է.

— Նոր Օրէնքը՝ Քրիստոսի պատուիրաններն են, զոր յԱռաքելոց առեալ Եկեղեցին մեզ կսովրեցունէ։

2. Ի՞նչ կպատուիրէ մեզ Նոր Օրէնքը.

— Երկու մեծ պատուէրներ կուտայ որ մեր կենաց ուղղութեանը կվերաբերին։

3. Որո՞նք են.

— Զգուշանալ ի մեղաց, և գործել զառաքինութիւն, — կամ, Ատել զչարն, և առնել զբարին։

4. Ի՞նչ է մեղքը.

— Մեղքը՝ Աստուծոյ օրէնքայ դէմ գործուած անհնազանդութիւնն է։

5. Մեղքը քանի՞ տեսակ է.

— Մեղքը երկու տեսակ է, Անձնական կամ Սկզբնական, ու Ներգործական։

6. Սկզբնականը ո՞րն է.

— Ադամէն մեզի անցած մեղքն է, որ մեր վերայէն կընջուի սուրբ Մկրտութեամբ։

7. Ներգործականը ո՞րն է.

— Այն մեղքն է՝ զոր կգործենք խելքընկիս հասնելով ու մեր ուզելովը։

8. Այսն ներգործական մեղք հաւասա՞ր են

— Ոչ, ոմանք թեթև են, և կկոչուին Ներբեր մեղք։ Ոմանք ալ ծանր մեղքեր են։

9. Ծանր մեղքերը ի՞նչ կկոչուին.

— Մահու չափ կամ մահացու մեղք, որովհետև մեր հոգւոյն մահ կպատճառեն, ու զմեզ դժոխոց արժանի կընեն։

ԴԱՍ Թ.

ՄՈԼՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԻՒՆՔ

1. Գլխաւոր մոլութիւնք քանի՞ են.

— Եօթն են. 1) Հպարտութիւն. 2) Նախանձ. 3) Բարկութիւն. 4) Ծուլութիւն. 5) Ագահութիւն. 6) Որկրամոլութիւն. 7) Բղջախոհութիւն։

2. Այս մոլութեանց ինչով պէտք է յաղթել.

— Այս մոլութեանց դէմ յաղթել պարտիմք ներհակ եօթն առաքինութեամբք։

3. Որո՞նք են այն առաքինութիւնները.

— 1) Խոնարհութի՛ւն. 2) Եղբայրսիրութի՛ւն. 3) Հեզութի՛ւն. 4) Աշխատասիրութի՛ւն. 5) Ողորմասիրութի՛ւն. 6) Ժուժկալութի՛ւն. 7) Ողջախոհութի՛ւն։

4. Քրիստոնէական կամ բարոյական առաքինութիւնքն որո՞նք են.

— Չորս են. 1) Խոհեմութի՛ւն. 2) Արիութի՛ւն. 3) Արդարութիւն. 4) Բարեխառնութիւն։

5. Ուրիշ քրիստոնէական առաքինութիւնք չկա՞ն.

— Ամեն քրիստոնէական առաքինութիւնք այս չորսին մէջ կը ամփոփուին։

6. Քրիստոնէական ամենէն մեծ առաքինութիւնը որն է.

— Սէր. զոր Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս պատուիրեց, և ուզեց որ Իւր աշակերտաց նշանն լինի։

7. Ի՞նչ է Քրիստոնէական սէրը.

— Սիրել զԱծ յամենայն սրտէ, և սիրելի զընկերն իբրև զանձն, վասն Աստուծոյ։

8. Ո՞վ է մեր ընկերը.

— Մեր ընկերն, մեր եղբայրն են ամեն մարդիկ, նոյն իսկ մեր թշնամիները։

9. Ի՞նչ ըսել է Սէրեալ էրեալ զանձն

— Կնշանակէ Նախ, որ մեր ընկերոջը պիտի ուզենք և պիտի ընենք ինչ որ մեզի համար կուզենք ու կընենք։

10. Երկրորդ.

— Չպիտի ուզենք և չպիտի ընենք մեր ընկերոջ զայն զոր չենք ուզեր որ մեզ ընեն։

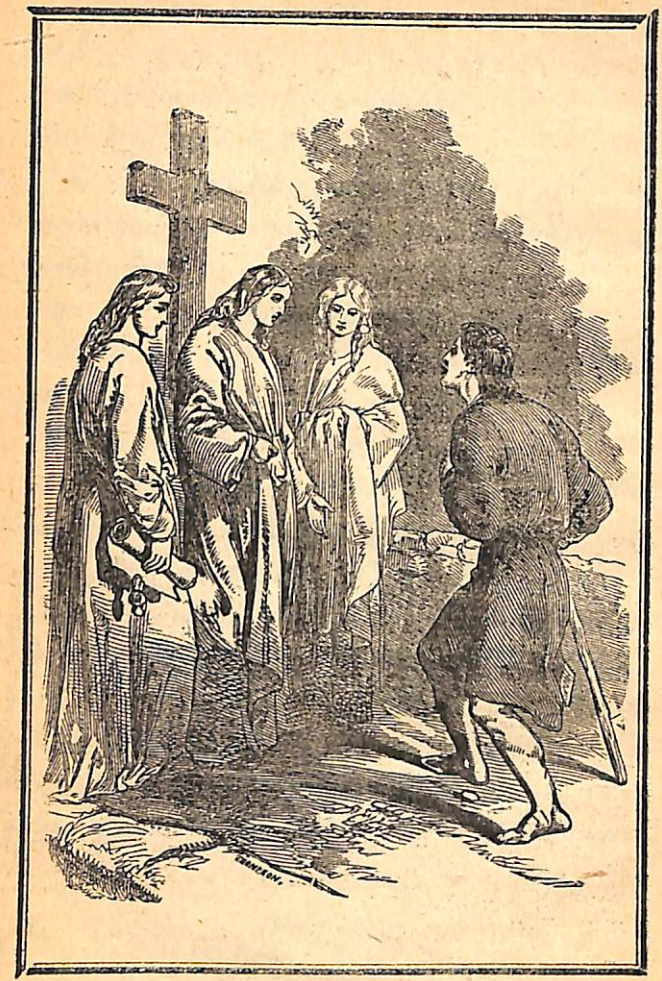

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ՄԻԶՈՑՔ

ԴԱՍ Ա.

ՇՆՈՐՀՔ

1. Կրնամք մեք մեր ուժովը Աստ. Օրէնքը պահել ու մեղքէ զգուշանալ.

— Ոչ. առանց Աստուծոյ շնորհացը չեմք կրնար ոչ Նորա Օրէնքը պահել, և ոչ մեղքէ զգուշանալ։

2. Աստուծոյ շնորհքն ի՞նչ է.

— Շնորհքն է Աստ. այն գերբնական օգնութիւնը՝ զոր ձրիաբար, այսինքն պարզապէս իւր ողորմութեամբը՝ Աստուած մեզի կպարգևէ, արդեամբք Յիսուսի Քրիստոսի։

3. Ի՞նչ բանի համար կպարգևէ մեզ Աստուած իւր շնորհը.

— Մեղի օգնելոյ համար որ իւր Օրէնքը պահեմք, մեղքերէ զգուշանամք ու առաքինութիւն գործեմք, որով արժանանամք յաւիտենից փրկութեան։

4. Աստուած մեղի իւր շնորհները միշտ կուտայ.

— Այո՛, ամեն անգամ որ մեղի պէտք լինի, ու մեք ալ խնդրեմք զայն, և արժանի լինիմք մեր բարի վարուքը Աստուծոյ շնորհքն ընդունելոյ։

5. Ի՞նչ միջոցով կուտայ մեզ Աստուած իւր շնորհքը.

— Երկու միջոցով, որ են՝ Ա. Խորհուրդ Եկեղեցւոյ, և Բ. Աղօթք։

6 Ի՞նչ միջոցով կառատացուցեմք մեր վերայ Աստուծոյ շնորհքը.

— Ածիրութեամբ և բարի գործերով։

7. Ինչո՞վ կկորանցընեմք մեք Այ շնորհը.

— Մահացու մեղքերով։

ԴԱՍ Բ.

ԵՕԹՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՔ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

1. Ի՞նչ է Խորհուրդն Եկեղեցւոյ.

— Զգալի կամ արտաքին նշան ի Քեզ հաստատեալ մեր հոգւոյն մէջ շնորհք սրփռելոյ զմեզ սրբադործելոյ համար։

2. Զգալի կամ արտաքին նշանը ի՞նչ կը ներկայացունէ.

— Հոգւոյն Սրբոյ անտեսանելի շնորհքը։

3. Քանի՞ են Խորհուրդք Եկեղեցւոյ.

— Եօթն են. 1) Մկրտութի՛ն. 2) Դրոշմ 3) Ապաշխարութիւն. 4) Հաղորդութիւն. 5) Խորհուրդ հիւանդաց. 6) Պսակ. 7) Կարգ։

4. Խորհուրդները ո՞յք կմատակարարեն.

— Եպիսկոպոսք, և ի տուչութենէ նոցա՝ քահանայք։ Սակայն Կարգի խորհուրդը՝ քահանայք չեն կրնար տալ, ու Եպիսկոպոսք միայն իշխանութի՛ն ունին զայն մատակարարել։

5. Խորհուրդները կրնա՞ն կրկնուիլ.

— Մկրտութիւն, Դրոշմ ու Կարգը՝ չեն կրնար կրկնուիլ, իսկ միւս չորս Խորհուրդ-

ները կրնան կրկնուիլ։ Բայց Պասկը այն ատեն միայն կրնայ կրկնուիլ երբ ամուսնոց մին մեռանի։

6. Ինչո՞ւ Մկրտութիւն, Դրոշմ ու Կարգը ամենևին չեն կրնար կրկնուիլ.

— Վասնզի անջնջելի կնիք մի կապաւորեն այն Խորհուրդներն ընդունողին հոգւոյն վերայ։

ԴԱՍ Գ.

ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴՐՈՇՄ

1. Ի՞նչ է Մկրտութիւնը.

— Մկրտութիւնը Խորհուրդ մի է որ մեր սկզբնական ու ներգործական մեղքերը կջնջէ, և զմեզ՝ վերստին ծննդեամբ՝ որդի Աստուծոյ կընէ, Քրիստոնեայ և անդամ ուրբ Եկեղեցւոյ։

2. Ինչո՞վ կմկրտուի երախայն.

— Բնական ջրով յԱւազան Եկեղեցւոյ։ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ,

3. Մկրտուողն ի՞նչ խօսք կուտայ.

— Մկրտուողը՝ իւր կնքահօր բերանով երկու բան կխոստանայ. 1) Հրաժարիլ ի սատանայէ և յամենայն խաբէութեանց նորա. այսինքն ի մեղայ. 2) Հաւատալ ի Քն, և պահել զվարդապետութիւն նորա և զօրէնս։

4. Ի՞նչ է Դրոշմը.

— Դրոշմն է Խորհուրդ մի որ մկրտուած Քրիստոնէին կպարգևէ զՆորհս Ս. Հոգւոյն։

5. Երբ կարուի Դրոշմը.

— Մկրտութենէ անմիջապէս ետքը։

6. Ի՞նչպէս կարուի Դրոշմը.

— Սրբալոյս մեռոնաւ կնքելով (այսինքն խաչաձև օծելով) զզգայարանս, և ձեռն դնելով նորա գլխոյն վերայ և աղօթելով։

7. Ի՞նչ օգուտ ունի Դրոշմը.

— Դրոշմը զմկրտեալն կհաստատէ Քրիստոնէական հաւատքին մէջ։ և նորա հոգին կզօրացունէ Հոգւով Սրբով։

ԴԱՍ Դ.

ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԻՒՆ

1. Ի՞նչ է ապաշխարութիւնը.

— Ապաշխարութիւնը խորհուրդ մի է զոր Քրիստոս հաստատեց, որպէսզի միջոցութենէ եռաքը գործած մեղքերնուս թողութիւն ստանամք։

2. Ապաշխարութեան խորհուրդը ե՞րբ կընդունիմք։

— Երբ մեր մեղայ վերայ կատարեալ զղջմամբ ապաշխարելով՝ խոստովանիմք առաջի Աստուծոյ, ու քահանայէն ընդունիմք զԱրձակումն։

3. Արձակումն ի՞նչ է.

— Արձակումը վճիռ մի է զոր խոստովանահայը քահանայն կարտասանէ յանուն Աստուծոյ։

4. Ո՞վ տուած է քահանային արձակելոյ իշխանութիւնը.

— Քրիստոս տուաւ այդ իշխանութիւնը յանուն Իւր թողութիւն տալոյ մեղայ զղջացեալ ապաշխարողին։

5. Ի՞նչպէս պէտք է պատրաստուիլ ի խոստովանութիւն.

— Խոստովանութեան պատրաստուելոյ համար պարտիմք 1) Մեր խիղճը քննել թէ ի՞նչ բանի դէմ մեղանչեր եմք. 2) Զղջալ մեր մեղացը վերայ. 3) Հաստատուն առաջադրութիւն, այսինքն որոշումն դնել որ մէյ մ՚ալ մեղք չգործեմք։

ԴԱՍ Ե.

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ

1. Ի՞նչպէս պարտիմք խոստովանիլ.

— Պէտք է խոստովանահօր ոտքը երթամք յեկեղեցին, ու ծունր դնելով ըսել. «Մեղայ ամենասուրբ Երրորդութեանն հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ։ Մեղայ՝ Աստուծոյ։ Խոստովանիմ առաջի Աստուծոյ և Սրբուհւոյ Աստուածածնին և առաջի ամենայն Սրբոց, և առաջի քո, հա՛յր սուրբ, զամենայն ինչս զոր գործեալ եմ։ Քանզի ինչ՝ խորհրդով, բանիւ և գործով. կամայ և ակամայ, գի-

պոռնիկամբ և անբիծպոռնիկամբ. Ղեղայ Աստուծոյ»։

2. Մեղայէն յեռոյ ի՞նչ պարտիմը ըսել.

— Պարտիմը մեր մեղքերը խոստովանիլ մէկիկ մէկիկ, ու ամենևին մեղք մի չպահել։

3. Եթէ մեղք մի պահեմը ու չխոստովանիմը՝ կմեղանչեմը.

— Այո՛, մեծ մեղք կգործեմը, ու առաջ արձակումնիս օգուտ չունենար մեզի։

4. Ինչո՞ւ.

— Վասնզի մեղք մի ամաչելով ծածկել ու չխոստովանիլը՝ ո՛չ եթէ գքահանայն խաբել ուզել է, այլ զԱստուած, որ ամեն մեր գաղանիքը գիտէ և կտեսանէ։

5. Մեղքերնիս խոստովանելէն ետքը ի՞նչ պէտք է ընեմը.

— Քահանային մեզի պարտք դրած ապաշխարանքը իսկոյն ու կատարեալ կերպով կատարել, ու ամեն ջանք դնել որ նորէն չմեղանչեմը ու Աստուծոյ շնորհքէն չզրկուիմը։

6. Ապաշխարանքնիս կատարելէն յետոյ ի՞նչ պարտիմը ընել.

— Պարտիմը արձակումն խնդրել՝ ասելով »Հա՜յր ողորմ, ղեղ ունիմ դիմորդ հաղորդութեան և

քաջեիս առ Միածին Որդին Աստուծոյ, զի եղիցուն մարմնովդ՝ որ պոռեալ է ի քեզ, ապրեցիս զիս ի նպից մեղաց ընդոյ. աղաչեմ զքեզ»։

ԴԱՍ Զ.

ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

1. Ի՞նչ է Հաղորդութիւնը.

— Հաղորդութիւնը Խորհուրդ մի է որ

ընդ տեսակօք հացի և գինւոյ՝ կպարունակէ զճշմարիտ Մարմին և Արիւն և զԱստուածութիւն Յիսուսի Քրիստոսի։

2. Ե՞րբ հաստատեց Քրիստոս զՍուրբ Խորհուրդն Հաղորդութեան.

— Աւագ Հինգշաբթի օրը, որ է շարչարուելուն ու խաչուելուն նախընթաց օրը։

3. Հաղորդութեան Խորհուրդը ուր կը կատարուի.

— Եկեղեցւոյ մէջ, Ս. Պատարագի արարողութեամբ։ — Պատարագը Քրիստոսի խաչին

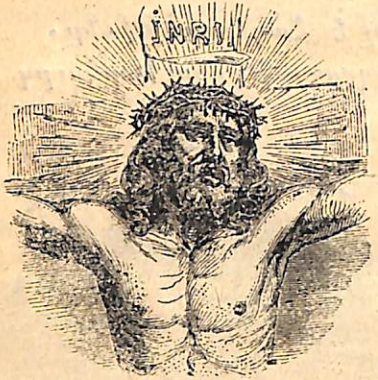

վերայ մատուցած զոհն է առ Աստ, ի քաւութիւն մեղայ կենդանեաց և ննջեցելոց։

4. Պատարագին մէջ ե՞րբ հացն ու գինին կփոխարկին ի մարմին և յարիւն Քրիստոսի։

— Երբ պատարագիչ քահանայն Աստուծոյ Հոգւոյն Սրբոյ կոչումը կընէ։

խսկոյն օրհնած հացը՝ կփոխարկի ի Մարմին Քրիստոսի, և գինին՝ յԱրիւն Նորա։

5. Ուրեմն Պատարագին ոյն աղօթքներուն ատեն եկեղեցիէն դուրս ելնողը Պատարագին ներկայ գտնուած կլինի՞.

— Ոչ. նա Ս. Խորհրդոյն կատարման ատեն հեռանալովը՝ Պատարագին ներկայ գտնուած չլինիր, այլ պէտք է որ կենայ մինչև որ ընդունի այն վերջին օրհնութիւնը զոր ժամարար քահանայն կուտայ յանուն Աստուծոյ։

6. Քանի բաւն Մարմի՞նը և բաւն Արիւնն է որ կբաշխուի մեզ Ս. Հաղորդութեամբ։

— Այո՛, Հաղորդութիւն առած ժամանակնիս՝ Քրիստոսի բաւն իսկ ճշմարիտ Մարմին և Արիւնն է որ կընդունիմք, Աստուածութեամբն Քրիստոսի։

7. Ինչո՞ւ ուզեց Քրիստոս որ հացին ու գինւոյն տեսակօք մեզ ներկայանայ.

— Որպէսզի մեզ իմացունէ թէ Ինքը մեր հոգւոյս սնունդն է, եթէ արժանաւորութեամբ Իւր հետն հաղորդուիմք։

ԴԱՍ Է.

ԱՐԺԱՆԱՒՈՐ ԵՒ ԱՆԱՐԺԱՆ ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆ

—

1. Արժանաւորութեամբ հաղորդուելոյ համար ի՞նչ պէտք է գործել.

— Պէտք է մարմնաւոր և հոգևոր պատրաստութեամբ, ու ահիւ և դողութեամբ Քրիստոսի մերձենալ։

2. Ո՞րն է մարմնաւոր պատրաստուիը.

— Մաքրուիլ, պարկեշտութեամբ, առանց զարդարանքի, ու ծոմ բերանով ահաւոր Խորհրդոյն մերձենալ։

3. Ո՞րն է հոգևոր պատրաստութիւնը.

— Պէտք է նախ և առաջ խոստովանած ու արձակուած առած լինիմք, մեր թշնամեացը հետ հաշտուած լինիմք, որոց որ սիրտը կոտրած էինք՝ անոնցմէ ներուած խնդրած լինիմք, ու Հաղճերնուս վերայ ամենևին ծանրութիւն մի չունենամք։

4. Ուրիշ ի՞նչ պէտք է.

— Պէտք է սրտերնուս մէջ եռանդուն սէր ունենամք մեր Փրկչին վերայ, ու պէտք է կատարեալ ու հաստատուն հաւատք ունենամք թէ ճաշակ առած առեննիս՝ բուն իսկ զՔրիստոս կընդունիմք մեր հոգւոյն մէջ։

5. Ս. Հաղորդուիը՝ արժանաւորութեամբ ընդունողներուն ի՞նչ շնորհք կպարգևէ.

— Արժանաւորութեամբ մերձեցողները կմիացունէ Քրիստոսի հետ. կաճեցունէ նոցա մէջ աստուածային շնորհքը, կտկարացունէ կրքերը, ու կերջանկացունէ նոցա հոգին։

6. Եթէ առանց հոգևոր և մարմնաւոր պատրաստութեան մերձենամք ի Ս. Խորհուրդն, կընդունիմք զշնորհս Քրիստոսի.

— Ո՛չ. այլ ընդհակառակն մեր դատապարտութիւնը կընդունիմք, եթէ անարժանութեամբ մերձենամք ի Ս. Խորհուրդն.

7. Ի՞նչպէս մեր դատապարտութիւնը կընդունիմք.

— Երբ անարժանութեամբ ճաշակեմք զմարմին և զարիւն Քրիստոսի, Յուդային պէս համբուրելով զնա կմատնեմք, Հրէից պէս զնա ի խաչ կհանեմք, որով նոցա պէս

կդատապարտուիմք ի տանջանս դժոխոց։

8. Ո՞ր ժամանակ պէտք է հաղորդուիմք.

— Քրիստոնեայն որչափ սաէպ հաղորդ-

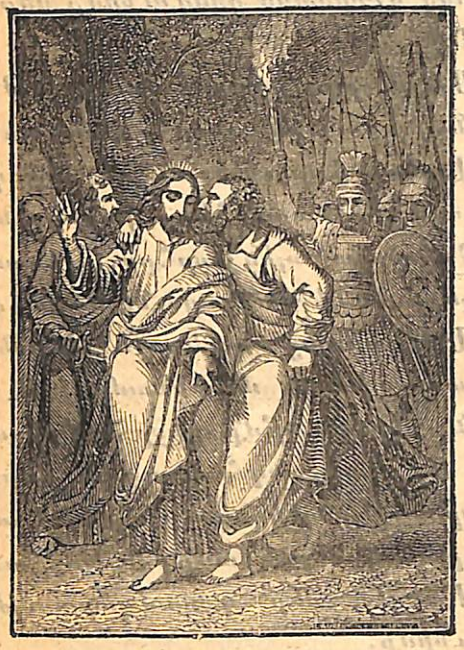

ուի, այնքան առաւել շնորհօք կլցուի։ Բայց գոնէ պարտիմք հաղորդուիլ տարին հինգ անգամ, Տաղաւար օրերուն, նոյնպէս Ծանր վանդի մէջ, ճանապարհորդութենէ

առաջ, և հիւանդութեան ժամանակ։

9. Տարին գոնէ մէկ անգամ չհաղորդուողը՝ Քրիստոնեայ կրնա՞յ կոչուիլ.

— Ոչ. այնպիսի ծոյլ ու թերահաւատ հաւատացեալը՝ որ գէթ տարին մի անգամ, (Ս. Զատկին) չհաղորդուիր իւր Փրկչին հետ, նա ճշմարիտ Քրիստոնեայ չէ։

ԴԱՍ Ը.

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆ ՀԻՒԱՆԴԱՑ. — ՊՍԱԿ. — ԿԱՐԴ

1. Ի՞նչ է Խորհուրդն հիւանդաց.

— Այն Խորհուրդն է որ կշնորհէ հիւանդաց հոգևոր և մարմնաւոր թեթևացումն։

2. Ի՞նչ հոգևոր և մարմնաւոր թեթեւացում կշնորհէ այս Խորհուրդը.

— Հիւանդին հոգւոյն զօրութիւն կուտայ ընդդէմ երկիւղի մահուան, և թողութեամբ ներելի մեղաց՝ կպատրաստէ մեռնելու սրբութեամբ։ Նաև մարմնոյն ցաւոց ալ թեթեւութիւն կուտայ, եթէ Աստ հար-

կաւոր տեսնէ ի փրկութիւն հոգւոց մերոց։

3. Ի՞նչպէս կկատարուի այս Խորհուրդը։

— Քահանայն ձեռք կդնէ հիւանդին վերայ, ու սահմանուած աղօթքները կկարդայ հաւատով։

4. Ի՞նչ է Պաակը։

— Պաակն է Խորհուրդ որ կնուիրագործէ զամուսնութիւն առն և կնոջ, տալով նոցա շնորհք որ մէկտեղ անբաժան կերպով մինչև ի մահ ապրին քրիստոնէաբար, վասն որդէծնութեան։

5. Ի՞նչ է Կարգը։

— Կարգն է Խորհուրդ որ ձեռնադրուողին իշխանութիւն կուտայ եկեղեցական պաշտամունքը կատարել, պարգևելով միանգամայն շնորհք որ արբութեամբ կատարէ զայնս։

— Եկեղեցական պաշտամունքն ի՞նչ են.

6. Սուրբ Խորհուրդները մատակարարել, ժողովուրդն հովուել կամ կառավարել և Աստուծոյ խօսքը քարոզել։

7. Ո՞վ հաստատեց Կարգը։

— Քրիստոս Տէրն մեր կամեցաւ որ իւր

Եկեղեցին ունենայ միշտ հովիւներ. ուստի Առաքելոց հետևեալ յաջորդներնուն տուաւ զիշխանութիւն այս խորհուրդը կատարելոյ։

8. Ո՞վ են յաջորդք Առաքելոց.

— Առաքելոց յաջորդ են Եպիսկոպոսները, և նոքա միայն ունին իշխանութիւն ձեռնադրել քահանայ, սարկաւագ, և տալ դպրութեան փոքր աստիճանները։

ԴԱՍ Թ.

ԱՂՕԹՔ

1. Ի՞նչ է Աղօթքը.

— Աղօթքն է մեր միտքն ու սիրտն առ Աստ բարձրացուցանել, Իրեն փառք տալու և մեզի համար խնդիրներ ընելու համար։

2. Պարտականն եմք աղօթել.

— Այո՛, Աստուած դրած է մարդոց վերայ այս պարտքը, և Քրիստոս իսկ՝ միշտ

կաղօթէր երբեւ մարդ, և չարչարանաց պատրաստուեցաւ աղօթքով, գոչելով առ Հայր, «Եղիցին կամք քո»։

3. Ե՞րբ պարտիմք աղօթել.

— Միշտ պարտիմք աղօթել, բայց մասնաւորապէս՝ փորձութեան մէջ, ու վտանգի և հիւանդութեան ժամանակ։

4. Մեր աղօթելոյ սովորական ժամանակը ո՞րն է.

— Առաւօտուն երբ արթննամք, ճաշէն առաջ և եւքը, ու գիշերը՝ պառկելէ առաջ, պարտիմք ինքզինքնիս Աստուծոյ յանձնել։

5. Եկեղեցին ե՞րբ պարտիմք աղօթել.

— Թէև ամեն օր Եկեղեցին մտնել ու աղօթք ընելը հարկաւոր է, բայց եւս առաւել պարտիմք Կիրակի և Տօն օրերը անպատճառ Եկեղեցի երթալ և աղօթել։

6. Ի՞նչպէս պարտիմք աղօթել.

— Պարտիմք աղօթել ուշադրութեամբ, խոնարհութեամբ, վստահութեամբ, յարատեւութեամբ և զղջմամբ։

7. Ի՞նչ պարտիմք աղօթել.

— Պարտիմք խնդրել Աստուծմէ այն բաները որ օգտակար են ի փրկութիւն մեր և ընկերաց։

8. Կրնա՞մք Աստուծմէ խնդրել առողջութիւն, իմաստութիւն, հարստութիւն.

— Այո՛, կրնամք խնդրել, բայց պարտիմք Աստուծոյ սուրբ կամացը թողուլ որ անօրինէ զօգուտն մեր ինչպէս որ ուզէ։

9. Ինչո՞ւ Աստուծոյ կամացը պիտի թողումք.

— Վասնզի մեք մեր ճշմարիտ օգուտը չեմք կրնար ճանաչել. ուստի պէտք է Աստուծոյ թողումք որ ինչպէս կամի այնպէս ընէ, ինչ որ մեզի օգուտ կտեսանէ։

10. Աստուած կլսէ՞ ու կկատարէ՞ միշտ մեր աղօթքը.

— Այո՛, Աստուած կլսէ մեր աղօթքը. Նա անտարակոյս կկատարէ մեր աղաչանքը, եթէ հաւատքով խնդրեմք, ու Իւր պաշտելի կամքին համեմատ խնդրեմք։

ԴԱՍ Ժ.

ԱՂՕԹՔ ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ

1. Ամենէն գերազանց ու աստուածահաճոյ աղօթքը ո՞րն է.

— Այն աղօթքն է զոր Տէրն մեր սովորեցուց, ուստի և Տէրունական կկոչուի։

2. Ո՞րն է Տէրունական աղօթքը.

— Հայր մեր որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո։ Եկեսցէ արքայութիւն քո, եղիցի կամք քո, որպէս յերկինս՝ և յերկրի։ Զհացս մեր հանապազորդ՝ տո՛ր մեզ այսօր։ Թող մեզ զպարտս մեր, որպէս և մեք թողո՛ւմք մերոց պարտապանաց։ Եւ մի տանիր զմեզ ի փորձութի՛ւն այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէ։ Զի քո է արքայութի՛ւնն և զօրութիւնն և փառք յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն»։

3. Ինչո՞ւ «Հայր մեր» կկոչեմք զԱստուած.

— Վասնզի Նա է մեր ամենուս ճշմարիտ Հայրն և խնամք տանողը, ու ամենքս ալ հաւասարապէս Նորա զաւակներն եմք։

4. Եթէ Աստուած մեր ամենուս Հայրն է, մեք երարու ինչ կլինիմք.

— Ամենքս իրարու եղբայր եմք, ուստի ամենքս ալ պէտք է զիրար սիրեմք, որպէսզի Աստուած ալ զմեզ սիրէ։

5. Ինչո՞ւ կըսեմք «Ոչ յերկինս ես».

— Վասնզի Աստ թէև ամեն տեղ է, բայց առաւելապէս՝ իւր երկնային փառացը մէջ։

6. «Սո՛ւրբ, եղիցի անուն քո» ըսելով ի՞նչ կխնդրեմք.

— Կխնդրեմք որ զԱստուած այնպէս սիրեն ամեն մարդիկ՝ որ Նորա Անունը որդիական սիրով և արժանաւորութեամբ բերան առնուն, և ոչ երբէք պարապ տեղ, երդումով ու սուտեամբ։

7. «Եկեսցէ արքայութիւն քո» ըսելով ի՞նչ կխնդրեմք.

— Կխնդրեմք որ Աստուծոյ ճշմարտութեան թագաւորութիւնը տիրէ բոլոր մարդոց վերայ։

8. Ի՞նչ է ըսելն «Եղիցի կամք քո որպէս յերկինս և յերկրի։

— Որպէսզի յիշեմք միշտ որ պէտք չէ մեր կամքը, մեր հաճոյքը փնտռենք, այլ ամեն բանի մէջ՝ կատարենք Աստ կամքը։

9. Ի՞նչ է ըսելն «Զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր».

— Ասով կխոստովանիմք որ մեր ամեն օրուան կերակուրը՝ Աստուած է որ կշնորհէ օրհնելով մեր աշխատութիւնը։

10. Ինչո՞ւ կըսեմք «Թող մեզ զպարտս մեր».

— Վասնզի ամեն օր Աստուծոյ սիրոյն և կամքին դէմ գործելուվնիս, պէտք ունիմք ամեն օր աղաչելու որ մեր յանցանքները ներէ Նա՝ հայրաբար։

11. Ինչո՞ւ կյաւելեմք «Որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց».

— Վասնզի գիտնալու եմք որ ինչուան որ մեզ վշտացընողներուն սրտանց չներեմք։ Աստուած ալ մեզի չներեր։

12 Ի՞նչ կխնդրեմք ըսելով «Մի տանիր զմեզ ի փորձութիւն».

— Կուզեմք ըսել թէ մի թողուր որ փորձութեան մէջ ինկանք։ Այս խօսքով կխոստովանիմք որ երբ Աստ մեզ չօգնէ՝ կը յաղթուիմք ի փորձութենէ ու կմեղանչեմք.

13. Ինչո՞ւ կաղօթեմք «Փրկեա զմեզ ի չարէ».

— Վասնզի մեք զմեզ չեմք կրնար աղա-

տել ի չարէ, այլ կարող է Աստուած միայն, որուն պարտիմք միշտ դիմել։

14. Ինչու կըսեմք «Զի ո՞ է աքէայուն և զքուն և փառք յաւիտեանս. ամէն»։

— Վասնզի Այ թագաւորութիւնը, զօրութիւնը ու փառքը ոչ սկիզբ ունին և ոչ վերջ։

15. Բանի՞ բան կինդրեմք Հայր մերին մէջ.

— Գլխաւորապէս չորս բան.

Ա. Մեր ամեն օրուան հացը, կերակուրը.

Բ. Մեր մեղքերուն թողութիւնը.

Գ. Փորձութեանց յաղթելու շնորհքը.

Դ. Չարէն ազատութիւնը, մասնաւորապէս մեղքէն ու յաւիտենական դատապարտութենէն։ Ցորմէ ազատեսցէ զմեզ Այ շնորհօք և մարդասիրութեամբ Տեառն մերոյ և Փրկչին Յեսի Քրիստի, որ է օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

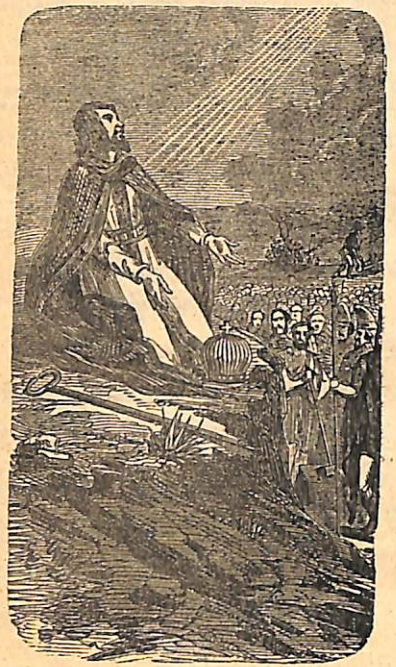

ԱՂՕԹՔ

ԻՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԱՆՁԻՆ

ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՑ Ի ՔՐԻՍՏՈՍ

Զոր արարեալ է արքոյ Տեառն Ներսէսի Հայոց կաթուղիկոսի

Հաւատով խոստովանիմ եւ երկիր պագանեմ Քեզ, Հայր եւ Որդի եւ սուրբ Հոգի, անեղ եւ անմահ բնութիւն, արարիչ հրեշտակաց եւ մարդկան եւ ամենայն եղելոց. եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

Հաւատով խոստովանիմ, եւ երկիր պագանեմ Քեզ՝ անբաժանելի լոյս, միանական սուրբ երրորդութիւն եւ մի Աստուածութիւն, արարիչ լուսոյ եւ հալածիչ խաւարի. հալածեա ի հոգւոյ իմմէ զխաւար մեղաց եւ զանգիտութեան. եւ լուսաւորեա զմիտս իմ ի ժամուս յայսմիկ աղօթել Քեզ ի հաճոյս, եւ ընդունել ի Քէն զխնդրուածս իմ. եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

Հայր երկնաւոր Աստուած ճշմարիտ, որ առաքեցեր զՈրդիդ քո սիրելի ի խնդիր մոլորեալ ոչխարին, մեղայ յերկինս եւ առաջի Քո. ընկալ

զիս որպէս զանառակ որդին, եւ զգեցո ինձ զպատմուճանն զառաջին՝ զոր մերկացայ մեղաց.

եւ ողորմեա քո արարածոց.

Որդի Աստուծոյ, Աստուածն ճշմարիտ, որ խոնարհեցար ի հայրական ծոցոյ՝ եւ առեր մարմին ի սրբոյ կուսէն Մարիամայ վասն մերոյ փրկութեան. խաչեցար թաղեցար եւ յարեար ի մեռելոց, եւ համբարձար փառաւոր առ Հայր, մեղայ յերկինս եւ առաջի քո. յիշեա զիս որպէս զաւազակն՝ յորժամ գաս արքայութեամբ քով. եւ ողորմեա.

Հոգի Սուրբ Աստուածն ճշմարիտ, որ իջեր ի Յորդանան եւ ի վերնատունն, եւ լուսաւորեցեր զիս մկրտութեամբ սուրբ Աւազանին, մեղայ յերկինս եւ առաջի քո. մաքրեա զիս վերսին աստուածային հրով քով՝ որպէս հրեղէն լեզուաւք սուրբ զառաքեալսն. եւ ողորմեա.

Անեղ բնութիւն, մեղայ քեզ մտաւք խմովք, հոգւով եւ մարմնով խմով. մի յիշեր զմեղս իմ զառաջինս՝ վասն անուանդ քում սրբոյ. եւ ողորմեա քո արարածոց.

Տեսող ամենայնի, մեղայ քեզ խորհրդովքս եւ գործով. ջնջեա զձեռագիր յանցանաց իմոց, եւ գրեա զանուն իմ ի դպրութեան կենաց. եւ ողորմեա քո արար.

Բնող գաղտնեաց, մեղայ քեզ կամաւ եւ ակամայ, գիտութեամբ եւ անգիտութեամբ. թողութիւն շնորհեա մեղաւորիս, զի ի ծննդենէ

սուրբ Աւազանին մինչեւ ցայսօր մեղուցեալ եմ առաջի Աստուծեանդ քո զգայարանաւք իմովք եւ ամենայն անդամաւք մարմնոյս. եւ ողորմ.

Ամենախնամ Տէր, դիր պահապան աչաց իմոց զերկիւղ քո սուրբ՝ ոչ եւս հայել յարատ, եւ ականջաց իմոց՝ ոչ ախորժել լսել զբանս չարութեան, եւ բերանոյ իմոյ՝ ոչ խօսիլ զստութիւն, եւ սրտի իմոյ՝ ոչ խորհիլ զչարութիւն, եւ ձեռաց իմոց՝ ոչ գործել զանկրաւութիւն, եւ ոտից իմոց՝ ոչ գնալ ի ճանապարհս անօրէնութեան. այլ ուղղեա զշարժումն սոցա լինել միշտ ըստ պատուիրանաց քոց յամենայնի. եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղ.

Հուր կենդանի Քրիստոս, զհուր սիրոյ քո զոր արկեր յերկիր, բորբոքեա յանձն իմ, զի այրեսցէ զախտ հոգւոյ իմոյ, եւ սրբեսցէ զխիղճ մտաց իմոց, եւ մաքրեսցէ զմեղս մարմնոյ իմոյ, եւ վառեսցէ զլոյս գիտութեան քո ի սրտի իմում. եւ ողորմեա քո արար.

Իմաստութիւն հօր Յիսուս, տուր ինձ իմաստութի զբարիս խորհել եւ խօսել եւ գործել առաջի քո յամենայն ժամ ի չար խորհրդոց ի բանից եւ ի գործոց փրկեա զիս. եւ ողորմեա.

Կամեցող բարեաց տէր կամարար, մի թողուր զիս ի կամս անձին իմոյ գնալ. այլ առաջնորդեա ինձ լինել միշտ ըստ կամաց քոց բարեսիրաց. եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղ.

Արքայ երկնաւոր, տուր ինձ զարքայութիւն քո, զոր խոստացար սիրելեաց քոց. եւ զորացո զսիրտ իմ ատել զմեղս, եւ սիրել զՔեզ միայն, եւ առնել զկամս քո. եւ ողորմեա.

Խնամող արարածոց, պահեա նշանաւ խաչի քո զհոգի եւ զմարմին իմ ի պատրանաց մեղաց, ի վարձութեանց դիւաց, եւ ի մարդոց անիրաւաց, եւ յամենայն վտանգից հոգւոյ եւ մարմնոյ. եւ ողորմեա քո արար.

Պահապան ամենայնի Քրիստոս, աջ քո հովանի լիցի ի վերայ իմ ի տուէ եւ ի գիշերի, ի նստել ի տան, ի գնալ ի ճանապարհ, ի ննջել եւ ի յառնել. զի մի երբէք սասանեցայց. եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ.

Աստուած իմ, որ բանաս զձեռն քո եւ լնուս զամենայն արարածս ողորմութեամբ քով, Քեզ յանձն առնեմ զանձն իմ. Դու հոգա եւ պատրաստեա զվէտս հոգւոյ եւ մարմնոյ իմոյ յայսմ հետէ մինչեւ յաւիտեան. եւ ողորմեա.

Դարձուցիչ մոլորելոց, դարձո զիս ի չար սովորութեանց իմոց ի բարի սովորութիւն. եւ բեւեռեա ի հոգի իմ զսոսկալի օր մահուն եւ զերկիւղ գեհենին եւ զսէր արքայութեանն, զի զղջացայց ի մեղաց եւ գործեցից զարդարութիւն. եւ ողորմեա քո արարածոց.

Աղբիւր անմահութեան, աղբերացո ի սրտէ իմմէ զարտասուս ապաշխարութեան որպէս

պոռնկին. զի լուացից զմեղս անձին իմոյ յառաջ քան զելանելն իմ յաշխարհէս. եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ բազմ.

Պարգեւիչ ողորմութեան, պարգեւեա ինձ սուղզափառ հաւատով եւ բարի գործով, եւ սուրբ մարմնոյ եւ արեան քո հաղորդութեամբ գալ առ քեզ. եւ ողորմեա.

Բարերար Տէր, հրեշտակի բարւոյ յանձն առասցես զիս՝ քաղցրութեամբ աւանդել զհոգի իմ, եւ անխռով անցուցանել ընդ չարութիւն այսոցն որք են ի ներքոյ երկնից. եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ բազմ.

Լոյս ճշմարիտ Քրիստոս, արժանաւորեա զհոգի իմ ուրախութեամբ տեսանել զլոյս փառաց քոց ի կոչման աւուրն, եւ հանգչիլ յուսով բարեաց յօթեւանս արդարոց մինչեւ յօր մեծի գալստեան քո. եւ ողորմեա.

Դատաւոր արդար, յորժամ գաս փառօք Հօր դատել զկենդանիս եւ զմեռեալս, մի մոռաներ ի դատաստան ընդ ծառայի քում այլ փրկեա զիս ի յաւիտենական հրոյն, եւ լսելի արա ինձ զերանաւէտ կոչումն արդարոց երկնից արքայութիւնդ. եւ ողորմեա.

Ամենողորմ Տէր, ողորմեա ամենայն հաւատացելոց ի Քեզ, իմոց եւ օտարաց, ծանօթից եւ անծանօթից, կենդանեաց եւ մեռելոց. շնորհեա եւ թշնամեաց իմոց եւ ատելեաց զթողութիւն՝

որ առ իս յանցանաց. եւ դարձո զնոսա ի չարեացն զոր ունին վասն իմ, զի ողորմութեանդ քում արժանի եղիցին. եւ ողորմեա.

Փառաւորեալ Տէր, ընկալ զաղաչանս ծառայի քո, եւ կատարեա ի բարի զինդրուածս իմ բարեխօսութեամբ սրբուհւոյ Աստուածնին եւ Յովհաննու Մկրտչին եւ սրբոյն Ստեփանոսի նախավկային, եւ սրբոյն Գրիգորի մերոյ լուսաւորչին, եւ սրբոց Առաքելոց, Մարգարէից, Վարդապետաց, Մարտիրոսաց, Հայրապետաց, Ճգնաւորաց, Կուսանաց եւ ամենայն սրբոց քոց երկնաւորաց եւ երկրաւորաց։ Եւ քեզ փառք եւ երկրպագութիւն անբաժանելի սուրբ Երրորդութեանդ յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն։

ՄԱՂԹԱՆՔ ԶՕՐԱՒՈՐՔ

ԱՐՀԱՒՐԱՑ ԳԻՇԵՐԱՑՆՈՑ

Սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյ ասացեալ

ԲԱՆ. ԺԲ. —Դ.

Ընկալ քաղցրութեամբ, տէր Աստուած հզօր, զդառնացողիս զաղաչանս, մատիր գթութեամբ առ պատկառելս դիմաք. փարատեա, ամենապարգեւ, զամօթական տխրութիւնս. բարձ յինէն, ողորմած, զանբերելի ծանրութիւնս. անջրպետեա, հնարաւոր, զմահացու կրթութիւնս. աւարեա, միչտ յաղթող, զխաբողին հաճութիւնս. բացադրեա, վերնային, զմոլելոյն մառախուղ. կնքեա, կեցուցիչ, զկորուսչին ընթացմունս. ցրուեա, ծածկատես, զբմբռնողին չարդամունս. խորտակեա, անքնին, զմարտողին դիմեցմունս։ Տեառնագրեա քո անուամբդ զլուսանցոյց երդ յարկիս. պարփակեա քո ձեռամբդ զառաստաղ տաճարիս. գծագրեա քո արեամբդ զմուտ սեմոց սենեկիս. կերպացո զքո նշանդ ի հետս ելից մաղթողիս. ամրացո քո աջովդ զհանգստեանս խչտի. մաքրեսցես ի հաղբից զծածկարան անկողնոյս. պահեսցես քո կամօքդ զտառապեալ անձն ոգւոյս. անխարդախ արասցես զքո չնորհեալ շունչ մարմնոյս. կացուսցես չրջա-

պակ զպար զօրուդ երկնայնոյ. կարդեսցես ի դի-
մի ընդդէմ դիւացն դասու։ Տուր հանդիսաբերկ-
րութեան մահահանդոյնս նիրհման ի խորու-
թեան գիշերիս, բարեխօսութեամբ հայցուածոց
սրբոյ Աստուածածնիդ եւ ամենայն ընտրելոց։

Ամենաբեալ պարուրեա զպատուհան տեսու-
թեանց զդայարանացս խմստակից անզարհուրելի
զետեղմամբ ի ծփական խռովութեանց, կենցա-
ղական զբաղմանց, անրջական երազոց, խոլա-
կանաց ցնորից, յիշատակաւ քո յուսոյդ անվնա-
սելի պաշտպանեալ։ Եւ սթափեալ վերստին ի
ննջմանէ ծանրութեան ամենազգաստ արթնու-
թեամբ, հոգեւորոդ զուարթութեամբ ի քեզ
արձանացեալ զայս ճայն մաղթանաց բուրմամբ
հաւատոց քեզ, ամենօրհնեալ թագաւոր փառաց
անճառից, փառաբանողաց երկնագումար խմբից
երգակցեալ յերկինս առաքել։ Զի դու փառա-
ւորեալ ես յամենայն արարածոց յաւիտեանս
յաւիտենից. Ամէն։

ԱՂՕԹՔ ԶՕՐԱՒՈՐ

Նորին սրբոյն Գրիգորի

ԲԱՆ. ԽԱ.

Որդի Աստուծոյ կենդանւոյ օրհնեալ ամենայ-
նի, Հօրդ ահաւորի անքնին ծնունդ, որ տկա-
բանայ առ ի քէն եւ ոչ ինչ. որ ի ծադել անըստ-
ուեր նշուլից ողորմութեան քո փառաց, հալին
մեղք, հալածին դեւք, ջնջին յանցանք, խղին կա-
պանք, խորտակին չղթայք, կենդանածնին մա-
հացեալք, բժշկին հարուածք, ողջանան վէրք,
բառնին ապականութիւնք, տեղի տան տխրու-
թիւնք, նահանջին հեծութիւնք, փախնու խա-
ւարն, մեկնի մէգն, մերժի մառախուղն, փարա-
տի մռայլն, սպառի աղջամուղջն, վերանայ մութն,
գնայ գիշերն, տարագրի տագնապն, չքանան չա-
րիքն, հալածին յուսահատութիւնքն, եւ թագա-
ւորէ ճեռն քո ամենակար քաւիչդ ամենայնի։
Որ ոչ եկիր կորուսանել զմարդկան ոգիս, այլ
կեցուցանել. թող ինձ զանթիւ չարիսն իմ բա-
զում ողորմութեամբդ. զի դու միայն ես յերկնի
անճառ, եւ յերկրի անքնին, ի տարր գոյի, եւ
յեղրս ծագաց աշխարհի, սկիզբն ամենայնի եւ
յամենայնի ամենայն լրմամբ, օրհնեալ ի բար-
ձունս. եւ քեզ ընդ Հօր եւ Հոգւոյդ սրբոյ փառք
յաւիտեանս. Ամէն։

ՅԱՆԿ

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆԻՍ

Յառաջաբան . . . . . Է.
Նամակ Ս. Պատրիարքին . . . . . ԺԱ.
Տեղեկագիր Քննիչ Յանձնախմբին . . ԺԲ.

ՄԱՍՆ Ա.

ՀԱԻԱՏԱԼԻՔ

ԳԱՍ Ա. Վախճան Քրիստոնէին 15
ԳԱՍ Բ. Նշան Քրիստոնէին. 16
ԳԱՍ Գ. Ուսանելիք Քրիստոնէին 18
ԳԱՍ Դ. Հանգանակ Հաւատոյ 20
ԳԱՍ Ե. Աստուած 23
ԳԱՍ Զ. Երրորդութիւն 26
ԳԱՍ Է. Արարչագործութիւն 27
ԳԱՍ Ը. Հրեշտակք 29
ԳԱՍ Թ. Մարդիկ 31
ԳԱՍ Ժ. Փրկիչն 34
ԳԱՍ ԺԱ. Յիսուս Քրիստոս 35
ԳԱՍ ԺԲ. Խորհուրդ Մարդեղութեան . . . 37
ԳԱՍ ԺԳ. Խորհուրդ Փրկագործութեան. . . 39
ԳԱՍ ԺԴ. Եկեղեցի. 43
ԳԱՍ ԺԵ. Սուրբ Գիրք եւ Աւանդութիւն . . 45
ԳԱՍ ԺԶ. Հանդերձեալ կեանք. 46

ՄԱՍՆ Բ.

ՊԱՐՏԻՔ

ԳԱՍ Ա. Օրէնք Քրիստոնէին 51
ԳԱՍ Բ. Տասնաբանեայ պատուիրանք 52
ԳԱՍ Գ. Առաջին պատուիրան 54
ԳԱՍ Դ. Երկրորդ եւ Երրորդ պատուիրան . . 56
ԳԱՍ Ե. Չորրորդ պատուիրան 58
ԳԱՍ Զ. Հինգերորդ պատուիրան 60
ԳԱՍ Է. Զ. Ի. Ը. Թ. եւ Ժ. պատուիրանք . . 63
ԳԱՍ Ը. Նոր օրէնք. — Մեղք 65
ԳԱՍ Թ. Մոլութիւնք եւ Առաքինութիւնք . . 67

ՄԱՍՆ Դ.

ՄԻՋՈՑՔ

ԳԱՍ Ա. Շնորհք 71
ԳԱՍ Բ. Եօթն Խորհուրդք Եկեղեցւոյ . . . 73
ԳԱՍ Գ. Մկրտութիւն եւ Դրոշմ 74
ԳԱՍ Դ. Ապաշխարութիւն 76
ԳԱՍ Ե. Խոստովանութիւն 77
ԳԱՍ Զ. Հաղորդութիւն 79
ԳԱՍ Է. Արժանաւոր եւ անարժ. հաղորդումն 82
ԳԱՍ Ը. Խորհուրդն հիւանդաց. Պսակ. Կարգ . 85
ԳԱՍ Թ. Աղօթք 87
ԳԱՍ Ժ. Աղօթք Տէրունական 90

4023 30
4024

<< Ազգային գրադարան
NL0030715

<< Ազգային գրադարան
NL0030714